

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Váczi körút 23.
hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . 8 frt --
Fél évre 4 » --
Negyedévre 2 » --
Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

Az emancipáció negyedszázados jubileumára. Szabolcsi Miksától. — Garázdálkodások az argentiniai gyarmatokon. — A király imája. (Vers) Irta: Gerő Atala — A koronázási örömmünnep Haber Samutól — A róka család. Alteregótól — Az ujkor zsidó szentírásmagyarázata. Dr. Spira Jakabtól. — A képviselőház zsidó tagjai — Magyar-zsidó családok. Irja: Dr. Lázár Béla. — Az erősek Bernstein A. elbeszélése. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892. június 12) 5652. Szivanhó (30 napos) 17-ike. Hétfő 18-ika. Kedd 19-ike. Szerda 20-ika. Csütörtök 21-ike. Péntek 22-ike. Szombat 23-ika. Muszaf után bejelentik az újholdat (mevorchin hachódes). Hetiszidra: Selach. — Haftorah: Józsuá II. fejezete.

Az emancipáció negyedszázados jubileumára.

Leírunk kellene a leírhatatlant, ha azt a bensőséget, azt a szívet-lelket átjáró lelkesedést és elragadtatást akarnók festeni, melylyel magyar nemzetünk az éppen lezajlott igazi királynapokat megülte. Elévülhetetlen jogai feltámadásának, szabadsága megifjulásának negyedszázados évfordulóját ünnepelte, a mely ünnep oly páratlanná, az egész világ által bámulttá azért lett, mert e hazában rég gyökeret vert a hit és meggyőződés — és csak ennek a nyomán fakadhatott az a rajongó szeretet és odaadás — hogy az uralkodó, kinek 25 évvel ezelőtt fejére tette a nemzet a magyar szent koronát: erőssége, vára alkotmányunknak, igazságos, nemes atyja és bölcs király, ki népének, ki boldogságát egyedül népe boldogságában, fejlődésében találja.

Részt vettünk ebben az ünnepben mint gyermekei a magyar nemzetnek, melylyel együtt érezünk, melylyel összefortunk, egygyé váltunk; de részt vettünk benne, mint zsidók is, kiket a hála szent érzelmei töltenek el a jóságos király és a lovagias nemzet iránt, kik a huszonöt év küszöbén, melynek bezárását oly emlékezetesen ünnepelte meg imént Magyar-

ország: a politikai és polgári jogegyenlőség sáncaiba az Izrael hitét valló, Egyistent hívő magyarokat is befogadták.

A zsidó hitű magyaroknak kettős oka volt tehát az ünneplésre, az örömré, a hálaadásra. Innen az a határtalan lelkesedés, mely felekezetünkbeliit e napokban mintegy elárasztotta, innen az, hogy szerte e hazában oly kiváló részt kértek a hazafias és loyális ünneplésből és hogy ennek emeléséhez mindenütt számukat messze túlhaladó mértékben hozzájárultak.

Hogy hitközségeink és felekezetünknek mondhatni minden egyes tagja így ünnepelték a nemzetünk és királyunk közt való szent frigy jubileumát, magától kínálkozik egy másik jubileumnak a gondolata, mely közelebb csak e haza zsidóságát érdeklí. Negyedszázados évfordulója egy ténynek, mely szoros összefüggésben van a nemzet és király közt létrejött kibéküléssel, és a mely időre nézve is a kiegyezés és koronázás évéhez fűződik: értjük a zsidók emancipációjának 25-ik évfordulóját.

A koronázás után a fővárosba gyűlt magyar törvényhozásnak egyik első ténye volt, hogy a zsidók emancipációjáról szóló törvényjavaslattal kezdett foglalkozni, hogy, mint Tisza Kálmán, az akkori VII. osztály elnöke magát kifejezte, »a nemzet régi, becsület-

beli adósságot rójjon le.« Hogy lehetőleg vita nélkül fogadják el, megállapodtak egy két szakaszos, rövid törvényjavaslatban, mely így hangzik:

1. §. *Az országnak izraelita lakosai minden polgári és politikai jogok gyakorlására az ország keresztény lakosaival egyenlően képesítetteknek nyilváníttatnak.*

2. §. *Minden ezzel ellenkező törvény, szokás, vagy rendelet semmisnek nyilváníttatik. (1867. 17. törv.)*

Ezt a törvényjavaslatot 1867. december 20-án terjesztették a ház elé (előadó Kerkápoly Károly, a későbbi pénzügyminiszter volt). Tárgyalása alig 10 perczig tartott, mely idő alatt Tisza Kálmán, ki szélesebb alapokra fektetett törvényjavaslatot ajánlott, kijelentette, hogy »vezérelve azon szemponttól, hogy ezen legsürgősebb kérdés megoldása késlekedést ne szenvedjen« visszavonja a saját törvényjavaslatát és elfogadja a központi javaslatot, mire elnök (Szentiványi Károly) konstatálta, hogy a ház a törvényjavaslatot elfogadta és a végszavazást harmadnapra halasztotta.

Deczember 22-én elnök felteszi a kérdést, (és itt szóról-szóra idézünk a képviselőház 1867-iki diariumából): »Elfogadja-e a ház az izraeliták polgári és politikai egyenjogusításáról szóló törvényjavaslatot? (Általános felkiáltások: elfogadjuk!) Az izraeliták egyenjogusítására készült törvényjavaslatot a ház végszavazásnál is egyhangulag elfogadta és azt Radics Ákos ur a méltóságos főrendekhez fogja átvenni.«

A főrendek még a z nap hozzájárultak a törvényhez, deczember 27-én szentesítette a király és a rákövetkező napon, deczember 28-án a képviselőházban és a főrendeknél már kihirdették »Az izraeliták egyenjogusításáról polgári és politikai jogok tekintetében« című alap-törvényt.

Törvényhozásunk történetében majdnem példátlan e gyorsaságnak köszönjük azt, hogy az emancipáció még a koronázási évben válhatott törvénynyé, melyet az évben már csak 3 nap választott el egy új esztendőttől. A koronázás éve, az emancipáció éve. A koronázási jubileum éve, legyen az emancipáció jubileumának is éve.

Több mint 6 hónap választ még el az egyenjogusítás törvénybeiktatásának 25-ik évfordulójától, de időszerűnek találtuk, hogy az épp lefolyt magasztos ünnepségek alkalmából, melyekben felekezetünk annyira becsületére váló, kimagasló részt vett, felhívjuk a figyelmet a tisztán bennünket érdeklő jubileumra, melytől az összefüggést a kiegyezéssel, a magyar alkotmány helyreállításával elvitatni nem lehet.

Az ünneplés, igaz, bennünket illet meg, de ünneplésünk tárgya kell, hogy első sorban magyar nemzetünk legyen. Az a lovagias, az a páratlan, még hibáiban is szeretetreméltó, az a forrón szeretett magyar nemzetünk, mely így tett bennünket egyenjoguakká, mely negyedszázad alatt századok mulasztásait — mulasztásokat, melyek nem őt terhelték — tett jóvá és mely ma erős vára a szabadelvűségnek, a haladásnak; ünneplésünk tárgya legyen imádott királyunk, kinek nemes szívéhez egyenlően közel áll minden népe és a kinek magasztos inteniói szerint cselekedett törvényhozásunk, midőn zsidóhitű hű alattvalóit is a polgári és politikai jogok részeseivé tette.

Nem teszünk indítványt arra nézve, milyen ténylekkel örökölték meg a magyar zsidók felekezetünk újabb történetének e legkiválóbb pontja negyedszázados jubileumát, az ünneplés módjáról sem értekezünk itt, lesz erre mód és alkalom és a mi az elébbit illeti, meg fogja találni a magyar zsidóság a helyes utat, hogy magához méltó maradjon.

Egy sejtélem azt mondja nekünk, hogy deczemberben, mikor betelik a polgári és politikai egyenjogusítás negyedszázada, egy másik ünnepet is fogunk ünnepelhetni: ennek kiegészítésének, a felekezeti egyenjogusítás: a receptió törvénybeiktatását. Adja Isten, hogy így legyen. A szellem, mely törvényhozásunkban, legalább a képviselőházban, most uralkodik, ugyanolyan humánus, ugyanolyan szabadelvű, ugyanolyan magasztos, mint volt a koronázás után való első működésében — de történjék bármiként: az emancipáció kimondásának negyedszázados évfordulóját — ezzel tartozik saját magának — méltóan kell megünnepelni a magyar zsidóságnak. Szabolcsi Miksa.

Garázdálkodások az argentiniai zsidó gyarmatokon.

Az argentiniai zsidó gyarmatokról jó idő idő óta rémhírek szállingóznak. Nem vettünk ró-
luk tudomást, mert azokat azon párt manőver-
jeinek tekintettük, mely az argentiniai gyarma-
tosításokat az első percztől fogva ellenezte. A
Czionisták hatalmas tábora ugyanis, mely,
akármily különösnek hangozzék is, egyenesen
örvendett a muszka zsidóüldözéseknek, mert
ezáltal ideálját: Palesztina zsidó meg-
gyarmatosítását megvalósíthatni vélte: ter-
ve meghiusítását látta Hirsch bárónak
nagylelkű argentiniai vállalkozásában és elkö-
vetett mindent, hogy azt lehetetlenné tegye.
Végre azonban nincs kizárva, hogy a követke-
zetesen ismétlődő, elszomorító hírek mégis valók
és hogy bizonyos emberek éppen annak a ro-
vására garázdálkodnak, mert arra számítanak,
hogy ezeket a híreket a Czionistáknak tudják
be. Jó lesz több figyelmet fordítani az Argen-
tiniában történőkre és jó lenne különösen, ha
Löwenthal tanár, az ottani gyarmatosítás főfö-
embere, kinek ott kellett hagynia állását, melyet
most Goldsmith ezredes tölt be, jó lenne mond-
juk, ha a professzor ur, kiről többek közt azt
is állították, hogy Hirsch báró előtt zsidónak
adta ki magát, holott már évek óta nem az,
— határozott demontivel élne a róla és
creaturájairól szárnyra eresztett hírekkel szem-
ben. Mert ha ezeknek csak egy része is való,
a közvélemény méltóbban zsarnokot soha nem
sujtott, mint ahogy ezt vele szemben tenné.
Különben hírét vesszük, hogy Hirsch báró, meg-
rémülve az Argentiniaiából érkező tudósítások
miatt, a gyarmatosok nagy öröme, *saját maga
indul ottani kolóniáinak meglátogatására*
és számára Mauritio nevű gyarmatban már
házat is építenek.

Az alább következő levelet a Berlinben
héber nyelven megjelenő »Hammagid« című
hetilap legujabb számából fordítottuk, mely azt
egy Buenos Ayresben, Argentína fővárosában
megjelenő egyik nagy lapból vette át. A levélről
a »Hammagid« megjegyzi, hogy tartalmában
kételkedni egyáltalán nem lehet, mert írója angol

utazó, ki csak azt írja le, mit látott és tapasztalt és aki nem hajlik egy párt felé sem.

A levél a következő:

Napról-napra olvashatjuk lapjainkban, hogy az
arany érték leszállásának egyedül Hirsch báró az oka,
a ki nem szűnik meg az aranyak valóságos özönét ide
zúdítani az általa alapított muszka-zsidó gyarmatok
terjesztésére, kormányzására. Ezek után nem képzel-
hettem mást, mint hogy ezek a gyarmatok vetekednek
Jeruzsálem hajdani fényével, a melyekben megvalósul-
tak bölcs Salamon király országrendje, Maimunides-
nek és Spinozának, Mayerbeernek, Halévnynek és
mind megannyi zsidó szellemhősnek tanai. Elmegyek
tehát, gondolám, ebbe az új Jeruzsálembe s megnézem
Ábrahám, Izsák és Jákob boldog utódait, mint fogják
az eke szarvát, hogy termőre szántsák a tán a teremtés
óta szűz földet, hogy majdan nyomán áldást arassa-
nak. — Hosszu, fáradalmas út után eljutottam a leg-
első és legnagyobb gyarmatba, „Mosesville“-be, amelyet
a hálás gyarmatosok világra szóló nagy jóltevőjük
nevére (Hirsch Mózes) neveztek el. Nagy meglepeté-
semre és csodálkozásomra azonban mit kellett látnom!

Sátrak táborát láttam, mint milyeneket a Damaskusból
Mekkába zárandokoló mohamedánok utközben szoktak
ütni, 2000 zsidó lakozik itt ilyen rögtönzött lakásokban,
kitéve a szokatlan égalj minden viszontagságainak, nap-
közben perzselve a roppant forróságtól, éjjel pedig az
érzékeny hideg által fagyasztva. Az itt oly gyakori zá-
poresők éppenséggel nem riadnak vissza a sátraktól
és a záporból gyűlt tavak azokat színültig megtöltik.
Ilyenek e nyomorult, szánalomra méltó emberek lakásai,
ilyenekben alusznak, ezekben főznek, ha ugyan van
mit, itt fektüsznek — a mi igen gyakori — betegen és
itt halnak meg, a mi nem kevésbé gyakori.

Pitymalatkor felkelnek, felöltözködnek, előkészüle-
teket tesznek a napi munkára, aztán össze jönnek,
hogy közösen végezzék imájukat, hogy ki segítse őket
Istenük új rabszolgaságukból.

A Mózes városának elnevezett új kolóniának mind-
össze négy utcája van, a melyeket a gyarmatosítók
inígyen neveztek el: „Calle triste“, „Calle Lagruna“,
„Calle Sangre“, „Calle Esclavitud“. Legelőször a Lag-
rime-utcát vettem szemügyre egyik ismerősöm társa-
ságában, kinek nem egy földije volt e letelepedettek
közt. Beköszöntöttünk egyikébe e sátraknak, a hol a
következő butorokat találtuk: Két tábori ágy, asztal,
takaróval, a mely éjjelre kétség nélkül ágyként szerepel,
egy láda, a mely egyszersmind a székeket is pótolja, s
ruhatartóul és cassául is szolgál, és egy néhány darab
konyha-edény. A sátorban egy körülbelül 25 éves férfiú
épp asztalnál ült mintegy 18 éves felesége társaságában
egy folyadékot szűrösölve, a melyet azelőtt soh'sem
láttam s a melyet kérdésemre a férfi „borscht“*) névvel
jelzett. A férj és az asszony is csontvázig lesóványo-
dott emberek, kiknek arcját rég derithette fel öröm,
vagy mosolygás, de igen gyakran megszánthatta a
könnyek özöne.

Mikor beléptünk, hallottam, hogy az asszony, ki
bennem tán nemzsidót, sejtett mint szól oda gyorsan
férjének: „Az Istenért, légy elővigyázó, ne panaszkodjál,
ez is valószínűleg egyike a Hámánoknak“. (Igy nevezik

*) Az illelő ital, melyet a magyar parasztok cziberének
neveznek és a melyet korpá vagy czékla-répa erjesztésből készíte-
nek, nálunk különösen éjszaki, Galicziával határos megyéinkben
igen gyakori és jól elkészítve igen tápláló.

egymás közt a gyarmatok felügyelőit.) „Ne féljen jó asszony, szólám, sőt „Mordecháj“-já szeretnék válni, a világért sem vagyok Hámán“. E szavaim a családot láthatólag megnyugtatták és csakhamar bizalmasakká letünk és a férj egy nyelven, a melyet csak az ért meg, ki tud héberül, németül és oroszul (ezekből van összetakolva a legtöbb muszka zsidó által beszélt nyelvnek csúfolt jargon.) megkezdte elmondani élte történetét.

Hamalsukban született, de Moszkvában nevelkedett és nőtt fel, a hol szépen fenntartotta magát kereskedés által, a mely azonban mind kevesebbet hozott, mióta jövedelmét meg kellett osztania, mint sorsosai legnagyobb része — a muszka rendőrséggel. Sőt az utolsó években jövedelme csak egy negyedét élvezhette, míg $\frac{3}{4}$ rész a muszka rend lelkiismeretes fentartóinak zsebébe vándorolt. Kereskedését végre be kellett szüntetnie, és elment napszámosnak, de napszámjának is egy részét, ha ilyenre szert tehetett, a derék urakkal kellett megosztania; és az, a mi maradt, épp elég volt arra, hogy hajlékot és kenyeret szerezzen családjának. Ekkor olvasta a Varsóban héber nyelven megjelenő „Haczefira“ napilapban, a melyet szerinte a rettenetesen gyűlölt Löwenthal és csatlósai inspirálhattak, hogy Hirsch báró ebben az országban a muszka-zsidó-menekülteknek új hazát teremj, a melyben majd azt a munkát végezhetik, melyet ősapáik végeztek, és mitől annyira eltávolodtak — a földmívelést.

Ott hagytuk tehát — folytatá — szülőföldünket és eljöttünk ide Argentiniába, a hol, mint látod és a mint tapasztalnod még alkalmad lesz. oly életet élünk, a melyhez képest a muszkaországi embertelenségek valóságos boldogságnak mondhatók. Szenvedéseinket egy könyvbe irtuk össze, melyet II. Miczrajrnmak nevezünk el, s a melyet a czélből állítottunk össze, hogy intésül szolgáljon otthon maradt szerencsétlen testvéreinknek, hogy tőrjenek, szenvedjenek, de hazájukat ott ne hagyják.

Beszélgetés közben tudattam vele, hogy tudomásom szerint Löwenthal innen elmozdított s helyére egy nemesen érző és hírneves zsidó ember, Goldsmidt ezredes fog lépni, a ki tán már pár nap mulva meg is érkezik állomására.

Erre a hirre emberemnek arcza némileg kiderült, de csakhamar régi kétségbeesésébe merült s így szól: „fiatal vagy te még, uram, nem ösmered te még a nagyoknak felfogását“, „egyenlő madarak együtt repülnek“, hangzik a közmondás. Nem értenek meg bennünket és nem hiszem, hogy Goldschmidt ezredes segíthessen bajunkon. A bárónak — a kit Isten megáldjon — azt mondják emberei, elégedetlenek vagyunk, hirtelen jólétre, gazdagodásra vágyunk, pedig mi mást nem akarunk, minthogy velünk mint emberekkel bánjanak, mert embertelenség az, ha tőlünk, a kikre nézve a gyarmati élet s a földmívelés s hozzá még egész idegen országban, szokatlan klímában, egészen új s ösmeretlen valami, olyanokat követelnek, aminek tán itt az országban született és az egész életét az eke szarva mellett töltött emberek sem tudnának megfelelni.

Ösmerősöm ezután elvezetett egy másik sátorba, a hol a bútorzat ugyanaz volt, a mi az elsóban, csak hogy az egyik ágyban halálos beteg feküdt, kit végtelenül rongyos ruhájú hat gyermeke s néhány nem kevésbé diszes öltözötű ösmerőse állottak körül. Kérdezősködtem a szerencsétlen baja után és megtudtam, hogy a katonák egyike vagdalta össze kardjával, mert a nyomorult lovát követelte vissza, a melyet a katona

ellopott. Mig a haldokló barátjai a történeteket elmondták, azzal rontott be a gyarmat titkára a sátorba, hogy: „Adjátok elő a katona kardját, a melyet tőle elvettetek“. (A sebesült barátjai ugyanis társuk mentésére siettek és a katonától a fegyvert elragadták). A beteg felesége szó nélkül előadta a még véres kardot, a mire én bámulattal kérdeztem: hát honnan kerültek ide katonák és mi dolguk van itt? „Ők“ küldték nyakunkra, szóltak a szerencsétlenek és szavukból ép' annyi gyűlölet, mint keserűség hangzott, — hogy valahogyan meg ne szökjünk (mintha ilyenre gondolna valaki közülük.) Mind-egyik katona havonta 45 font sterling fizetést huz és bőséges ellátást, hogy bennünket kinezzenek, gyilkoljanak.

Egy harmadik sátorban egy anya és leánya feküdtek, kiket szintén katonák sebesítettek meg, mialatt a férjet, illetve az atyát a katonák kezei közül akarták volna kiszabadítani, ami azonban nem sikerült nekik, mert a szerencsétlen a gyilkosok kezei közt adta ki lelkét és csak azt nyerték, hogy ők maguk is össze-vissza szabdalattak. Kérdésemre, hogy van-e a közelben orvos, azt a választ nyertem, hogy van a szomszéd gyarmatban, de a felügyelő nem engedi, hogy — mint ő mondja, minden csekélységért orvos hurczoljanak ide.

Egy negyedik sátorban egy félnapos betegágyas asszonyt találtam, a ki nélkülözötte a legszükségesebbeket, a miket meg szoktak adni a vándor cigány-asszonyoknak is. Az ágyon még két gyermek fetrengött, a kik sirva kenyeret kértek, mire anyjuk azzal vigasztalta őket, hogy várjanak, míg atyjuk haza tér, a ki a felügyelőhöz ment, hogy tőle a három hét óta járó bért kikérje. Pár percz mulva vissza is érkezett az apa, kisirt szemekkel s kétségbeesve panaszkodta el, hogy gyermekeit és feleségét „éhen akarja halatni az a gazember.“ Képzeljétek csak — szólt reszketve a dühtől — ez a Torquemada, ez a szívtelen, ez a leggonoszabb Hámán kidobott házából, mikor kérésem neki előadtam, azzal indokolva eljárását, hogy én voltam az, a ki itteni zsarnokoskodásairól értesítettem volna az Európaiakat. Hát honnan tudta meg, kérdé jajszóval az asszony, hogy mi Európába irtunk? Hát nem tudjátok, szólt egyik jelenvolt, hogy a felügyelő minden levelünket felbontatja és elolvastatja kémeivel.

Pár percznyi utra a nyomoruságnak imént leirt tanyáitól egy fiatal embert néhány felügyelő társaságában láttam lakmározni. Finom pecsenyék, drága borok töltötték meg az asztalt. A társaságban ott volt, mondhatni tetőtől talpig felfegyverkezve, maga a gyarmat főfelügyelője, a mi engemet — nem tehetek róla — az egyptomi felügyelőkre emlékeztetett, kik évezredek előtt a rabszolga munkát végző Izrael fölött suhogtatták meg szörnyü ostorukat. Mikor oda érkeztem, épp egy könyörgő asszony állott a hatalmas ember előtt, sirva szólva: „Uram! tudod, hogy férjem a sok éhségtől, mit szenvednie kellett, megbetegedett, keresni nem képes; hasonló sors vár reám és gyermekeimre is, ha rajtunk nem segísz. Az örök, irgalmas Istenre kérek, könyörülj rajtam és ne hagyj elveszni!“ És mi volt a felügyelő válasza? A nyomorultat fenyegetések és szitkok közt elkergette. Egy svájczai származásu fiatal ember, D. úr, szintén egyike a felügyelőknak, az asszony után sompolygott s titokban maroknyi pénzt nyomott kezébe, suttogva mondvá: „az istenért, el ne mondd senkinek, hogy baj ne érjen miatta.“ A főfelügyelő úr, kivel beszélgetésbe ereszkedtem, többek közt a következő nyilatkozatot tette: „Reméllem, hogy nemsokára szabadabban és több hatalommal fogok mozoghatni, mint most,

(azt várta, hogy Hirsch báró az összes koloniák teljhatalmu kormányzójává fogja élethossziglan kinevezni, a mire az argentiniái kormány beleegyezését is ki fogja kérni; nem tudta, hogy Európában sorsa akkor már meg volt pecsételve és hogy Goldsmith ezredes már utban volt Argentína felé. — Szerk.) és akkor majd megtanítom e nyomorultakat, hogy egész életükön át retteggéssel fognak rám gondolni, mert aki kukkanni merészkedik, azt irgalom nélkül, megvasalva küldöm a Santa Féi*) börtönbe.

Ottlétem alatt „Eslavitud“ utcáján gyűlést tartottak a gyarmat rongyos lakói, egyiknek kezében egy „Nation“ című spanyol ujság volt, márczius 24-ikéről és abból a jelen voltak elszörnyűködése közt egy levelet olvastak fel, melyben Hirsch báró az ő védenceit haszontalan, semmire kellő embereknek nevezi el, a kik tán azt hiszik, hogy Argentína az az Eldoradó, a melyben minden munka nélkül lehet jóllakni és henyélni. A mire egy ősz-szakátu ember sirva szólt a gyűléshez: „I' estvéreim, nem sokára 400 éve lesz, hogy a zsidók egy nagy része a katolikus inquisitio kezei közül menekülek. Imádkozzuk, testvéreink, hogy mentsen meg bennünket a sokkal rosszabb zsidó inquisitio kezei közül.“ Egy másik szónok elpanaszolta, hogy Hirsch bárót hízelgő és hazug creaturák veszik körül, a kik megakadályozzák, hogy a valót megtudja, s indítványozta, hogy kérvényt intézzenek a czárhoz, hogy fogadja őket vissza birodalmába; európai hitrokonaikkal pedig tudassák, hogy hazugság minden hír, a mely az argentiniái gyarmatosok boldogulásáról szól. „Nem kaptunk eddig egy talpalatnyi földet sem, nem kaptunk eddig lakásokat, nem kaptunk szerszámokat, nem kaptunk marhákat, de kaptunk zsarnokokat, kicsinyeket, nagyokat, minden fajtából valót, vampyrokat, kik kiszívják vérünket, gyilkosokat, kik könnyörtelenül lemészárolnak apákat, anyákat, gyermekeket, a kik aztán az európai lapokba azt hazudják felőlünk, mint tették ezt hajdan az egyiptomi zsarnokok: hogy lusták vagyunk és munka nélkül akarunk boldogulni.“

Ilyen tapasztalatokkal hagytam ott az első gyarmatot, magamban gondolván, nem Mózes városát látták szemem, hanem igenis Sodoma városát.

A király imája.

— A XXI. zsoltár nyomán. —

Népeknek fenn virrasztó őrszeme,
Hatalmas Isten! szívem érzete
Buzgó örömben hő fohászra pezsdül
S zengő ujongás rezdül rajt' keresztül.

Hatalmat adtál nékem, Istenem!
Velem valál, segítve szüntelen
S alig rebbentek ajkimról a vágyak,
Kegyed folytán már is valóra váltak.

Oh Istenem! adj hosszú életet!
S röpítsd magasra vágyó lelkemet,
Oda, hol fenn' ragyog eszméid fénye
Hogy én villantsam azt népem szívébe.

*) Közeli argentiniái város.

S a koronában, mit adtál nekem,
Tiszteljen engem népem, nemzetem!
Legyen áldásod: üdve, gloriája,
Fenséget és hatalmat onts le rája!

Hogy bizva-bizón benned Istenem,
Hitem mint szikla, oly szilárd legyen
S legyen e jelszóm mindig trónom éke:
»Bizalmam benned s minden őserénybe.«

Te védj meg, hogy ha vészek zajlatán
Tán egykoron vad ellen törne rám
S haragvó lelked ég- s föld-indulása,
Az álnokot majd örvény-sírba hányja.

Villámj nyilat rájuk szegzed im'
S pusztulva dőlnek sorra ellenim,
Mert ármányt szöttek üdvös béke ellen,
Mit én őriztem, Isten, szent nevedben.

S magasztalunk majd, hadverő Hadúr
Dicsdalba zendül sip, dob, hárfahúr;
Hogy vészl, vihart legyőze szent hatalmad
S csupán Te adsz örökre diadalmat!

Gerő Atala.

A koronázás örömnepén.

A nemzet örömnepé, melyet fény és pompa, hazafias felbuzdulás, imára fakadt ajk hirdetett és köszöntött a hármass hegy és négy folyó birodalmában mindenütt, disz és ragyogás forrásává, áhitat és fohász sarjasztójává vált a szent korona jelvényében egyesült népek azon nem teljes jogu rétegei közt is, melyet, — csak az imént láttuk — a magyarság bel- és külellenségei a legsovinisztábbnak tartanak. A Mózes kettős kőtáblájával ékeskedő zsinagógák fakó egyszerűségébe elevenséget vegyitettek a nemzeti trikolor szinei; a torah szentély sötét s az elveszett mult bánatára emlékeztető függönyei mellett megjelentek a jelen szerelmének és reményének a tisztaság és mocsoktalanság jelképét körülöfolyó égő szinei; ünnepi sugárözönbe borultak a zsidó templomok csarnokai, melyeknek homályába csak alig néhány tizede még, hogy a napsugár belövelhet és száz meg százezer szabadon dobogható sziv meleg

fohászzkodása hálával eltelten kért utat az egek urához.

Biztatás és utmutatás, nógatás és ösztökélés nem kellett; magától, menten minden külső befolyástól történt a keblek megnyilatkozása.

És minő volt e megnyilatkozás!

A megaggott lelkipásztorok, a mullak nemzedékei, akiknek nyelve már nehezen alakulhatott az új idiomához, remegő magyar szóval, a haza édes nyelvén tanították királyt, nemzetet szeretni azt a nemzedéket, melynek bölcsője már a ghetton kívül ringhatott, avagy melynek gyermekkorát már a felszabadulás kelő napja aranyozta be. És az öregek, meg a vének, akiknek fülei a zsinagógában a keserű mult idegen szavára szoktak, mint valami csábitó, megejtő zenén csüngtek a dallamos nyelven, melytől a jövő Izrael reménységei lobogva, lelkesedve rajzoltak, regéltek küzdelmekről, beteljesedett kívánságokról, új vágyakról, ébredő reménységekről. És mikor a busongó, sötét hangu zsolozsmák és imák helyén fölzendült a magyar hymnus ujjongó, reménykedő keleties dallama, diadalát ünnepelte a magyarság, mely annyi zsinagógába oly bensőséggel és maradandó hatással egyszerre még soha be nem vonult, mint a koronázás örömnepén.

És valamiként a zsinagógában, azonképpen rajta kívül is mindenütt, ahol csak szabadságában állt, szinte tüntetett a zsidóság, hogy a nemzet örömnepét, a király és népei összebékülésének s a szent István koronájával kötött frigykötésnek negyedszázados évfordulóját mentül ragyogóbbá tegye. A bevonulás utvonulán, a viszonyokkal ismerősek tudják, mesés fény kifejtésére nyílt módja, az élő sorfal, mely a diadalutat szegélyezte, ezrivel villogtatta a gyönyörítas, pirosposzsgás vidéki arcokat s mikor a főváros utcái terei, az egek nyaréji ragyogásával, az éjszaksarki fénynyel keltek versenyre és országszerte kigyultak az örömtüzek, nem volt e hazában egyetlen utcára néző ablaka, egyetlen középülete sem a zsidóságnak, mely nem hirdette volna vetekedve, hogy a magyar zsidóság szive együtt dobban a nemzetével és egyesült királya szerelmében.

A nemzeti felbuzdulás mámorában észre sem vettük a különválasztó falakat, melyeket a demokracia rovására az exclusivitas emelt. Hiszen a zsidóság, mint ilyen felszabadulva most ünnepelhette először annak a koronának viselőjét, melyben immár az ő jogai gyökereznek, s mely azokat, hogy teljessé teszi, megadta a reményt.

És a mindeneket egyesítő szent korona ünnepe közelebb hozta egymáshoz a királyt és nemzetet s az ezt alkotó népeket különösen a vidéki zsinagógákban; ahol az örömnep alkalmából együtt, egy sorban, egy földel alatt, mint egyetlen atya gyermekei együtt éreztek a különféle társadalmi osztályok, kicsinyek és nagyok s a teremőt más más ritus szerint imádók.

Vajha maradandó lenne a közös öröm emléke, s megfoganna benne az egységes nemzet azon fogalma, mely közös jogokat és közös kötelességeket ad édes mindnyájunknak,

A szent korona maga is két részből áll és e részek is több darabból forrtak egygyé, mégis egyaránt szent, egyaránt becses minden, minden porczikájuk. Legyen ugy az ország népeivel is, s a szent korona akkor fogja igazán jelképezni — szép Magyarországot.

Haber Samu.

Az ujkor zsidó szentírásmagyarázata.

Az új kor szentírásmagyarázata Mendelssohn névéhez fűződik. Halottaiból feltámasztja a régi exegetákat, különösen Rasi-t, R. Samuel b. Meirt (Rosbam), és Nachmanit (Ramban). Mendelssohn feltűnő módon használja a francia exegetákat, míg a spanyol Ibn Ezrát és Maimunit ritkán követi. Igaz, hogy Nachmani is spanyol volt, de ő eszével, lelkével és szellemével a francia iskolának a híve. Valóban a francia iskola exegesisében jobban tükröződik a zsidó szellem, mint a spanyolban. Rasi és Nachmani a zsidó szívhez, a zsidó kedélyhez szólnak, naivságukkal mintegy behizelgik magukat a nép lelkébe. Valóban ez a csodálatos Rasinál, hogy a hetvenéves aggastyán szorgalmasan buvárkodik benne, örömmel tanulmányozva azt a kommentárt, melyet mint gyermek sugárzó arcczal dadogni tanult. Ellenben a spanyol kommentátorok az észhez szólnak és így rideggé válnak. A zsidó exegesisnak nemcsak az a feladata, hogy magyarázzon és felvilágosítson, hanem hogy melegítsen és a vallásos érzületet lángra lobbantsa. Mendelssohn helye-

sen járt el, midőn ezen exegetákat követi, de ellentétbe keveredik, midőn német munkáiban egész más úton halad. Itt már a filosofus beszél, aki a vallást a filozofiával ki akarja egyeztetni. Pedig ez Maimuninak sem sikerült, akit helytelenül egy sorba tesznek Mendelssohnnal. Mendelssohn inkább hasonlít Saadjához, aki épügy, mint ő, népszerűvé tette a tudományt, de korántsem a zsinagoga nagy «sas»-ához aki eredetiségével és lángszével páratlanul áll a zsidó irodalomban.

Valóban azon ellentét, a mely Mendelssohn héber és német munkáinak összehasonlításánál szembe ötlük, tévutra vezette tanítványait, a biuristákat, akik az egész szentírást magyarázták. A biuristák beviszik kommentárjaikba a német filozófiát és a német eszterikát, a német költészet mértékével mérik az isteni ígét. Áttekintve a biuristák irodalmát, úgy rémlik, mintha temetőn járnánk: csupa sírkő és enyészet. Naív hang nem üti meg fülünket, vallásos láng nem lobog, csak a száraz tudakosság terpeszkedik itten; Rasi lebilincselő gyermetsége, Nachmani melegítő lelkesedése ki van küszöbölve, Levi b. Gerson és a keresztény Eichhorn lépnek helyökbe. Ezért olyan meddő az egész korszak, mert az exegecisist a korszerű tudomány szolgálatába szegődte.

A mi korunkban is az exegecis földjét rendszeren a keresztények munkálják meg. A zsidó kommentátorok tőlük függenek. Eltanulták azt, hogy a szentírást darabokra szedik, hogy kényök-kedvük szerint javitgassák és a remek profecziákat foszlányokra tépjék. És így fejlődik egy exegecis, a mely elfagyasztja a vallásos érzületet, elöli a lelkesedést. A kritikát eltanultuk, de azt nem tanultuk tőlük, hogy az exegecisist vallásunk szolgálatába szegődtessek. Olvassátok csak Delitsch kommentárját a zoltárokhöz. Mennyi tudással és milyen lelkesedéssel dolgozik, hogy Messiásnak isteni voltát hirdethesse és kimutathassa. És minekünk már nem eléggé korszerű a biblia. Resteljük előadni már a középiskolákban, mert némely verse vagy fejezete ellenkezik Darwin teoriájával, vagy az újabb geológiai kutatásokkal. Messiásunk megemlézéséről — éppenséggel fáznak. Mi minden gyermekben a nagy filozofust látjuk és ezért kerülünk már a népiskolákban mindent, ami naív és ami mondaszerű. Valóban ideje, hogy visszatérjünk a francia exegetákhoz és Rasitól véve a naivságot, Rsbamtól az izomrendszert, Nachmanitól a lángot, zsidóvá teremtsük az exegecisist. Akkor nem volna olyan meddő a hittanítás, nem szaporodnának a zsidó káték és nem volna olyan üres, száraz a zsidó szónoklat. Az nagy hibája a zsidó tudósoknak, hogy míg a zsidó történetnek minden zegét zugát megvilágítják, addig az exegecissal édes keveset törődnek. Az egyetlen Hirsch S. R. frankfurti rabbi, az a lánglelkű zsidó szív és páratlan tudós visszatért a bibliához és a francia iskola szellemében dolgozta fel. Ha egy kissé mérsékeli magát és nem enged annyi tért a romantikai ömlengéseknek, meg volna az ujkori zsidó

exegecis megteremtője. Vissza kell mennünk Nachmanihoz, sőt Juda Halévihez, hogy az ő működését teljesen megítélhessük. Tudománytalannak bélyegzik rendszeren az ő irodalmi munkálkodását, és nem látják, hogy az ő „tudománytalan» munkáival többet használt a zsidóságnak, mint mindazok a »tudósok«, akik az összehasonlító vallástudományra adják magukat. A zsidó népre mindig jobban hat a »Kuzari«, mint a »Moreh«, inkább Rasi és Nachmani mint Ibn Ezra. Nekünk tehát ezen forrásokhoz kell visszatérnünk és folytatni az exegecis fejlődését abban az irányban, melyet Mendelssohn kommentárjaiban érvényre juttat. Kár, hogy Kayserling, aki oly gyönyörűen és alaposan megírta Mendelssohn életrajzát, nem foglalkozott a Mendelssohn utáni korrallal is. Vonzó irálya, történelmi buvárkodásai által mintegy hivatva van arra, hogy azt a nehezen jellemezhető korszakot, mely telve van ellentétetekkel, jellemezze.

Dr. Spira Jákab
rabbi.

A róka-család.

— Az »Egyenlőség« eredeti tárczája. —

Királyt látni, ünnepelni jött a fővárosba Schlesinger Náthán, messze vidékről. Elhozta két hajadon lányát meg a fiát, a ki most váltotta meg szorgalmas tanulásal a belépő jegyet az egyetemre. Otthon, az ő csendes falujokban róka család néven ismerték őket, mert hogy Schlesinger Náthánnak is, két hajadon leányának is, meg a fiának is vörösre füstötte a haját a természet.

Drága pénzen helyet keritettek a Teréz-körut egyik tribünjén. Embereknek sokasága rajzott el mellettük; ragyogó hintók, kackiás lovasok káprázatos látványosságában gyönyörködött a szemük. A fiu lelkébe hamarosan belopózott a lelkesedés szikrája, mely lángra lobbantotta azt az érzést, a melynek a recipiált felekezetenél loyaltás a neve. Ha zsidónak ajkán kél megnyilatkozásra, elkeresztelik rendjel után való sóvárgásnak.

— Csitt, mózseshitű! riadt fel az első padsorban valaki.

Az öreg Schlesinger okos szóval lohasztotta a fia hirtelen haragját.

— Csöndesen, fiam! Demokrata országban vagyunk, a hol a tisztesség mércéje ősök nevével van rovatozva. Ládd, ez a bandérium képviseli a nemzetet. Nincs közöttük a népből való, hanem részükön az ünnepeltetés joga. Ezt a jogot megváltották kócsagtollas kalppal, aranygombos mentével meg az őseikkel, a kik rabszolgáltatók voltak századokon át.

— Van-e a bandériumban zsidó? kéztette szólásra az egyik leányt a kíváncsiság.

— Látszik, hogy regényeket olvasol, mosolygott az öreg. A regényekben zsidók is szerepelnek. Ládd, ha foglalkoznál a politikával, tudnád, hogy még a vallásunkat sem vette föl Vörös József a felekezetek közös hajlokába.

— Mert nem ismeri a hitelveinket! vágott közbe a fiu.

— Hát te olvastad görögül Homert, mielőtt görögül tanultál. Tudtál összeadni a táblán, mielőtt a számokat ismerted? Szavalhattál költeményt, mielőtt megtanultad? Járjon csak Vörös József egy évig Kayserling rabbi elé, a titok nem lesz előtte titok.

Éljen-riadalom hasította végig a levegőt. Ágyuk sortüze döngött a katona-zenekar hymnusába.

— Itt a király! Éljen a király! hangzott mindenfelől. A róka család kendőt, kalapot lobogtatva intett üdvözléssel. Egy pillanatra egygyé olvadt a lelkesedés s csodálatos! az éljenek chaosában a zsidó éljen testvériesült a recipiált éljenekkel s az aristokraták éljenzésének föléje került a zsidók éljenzése. A nyomorultak! Még az éljenek is tolakodók!

Elvonult a király, el a bandérium, el a néparadat.

A róka család ott hagyta a tribünt.

— Estére a színházba megyünk! Disz-előadás lesz — szólt az egyik leány.

Schlesinger Náthán azért hozott magával pénzt, hogy elköltse.

Kocsira ültek és hajtottak a nemzeti színházhoz.

A jegyadó az utjokat állta.

— Hány ösük van? kérdezte Schlesinger Náthántól.

— Három. Jákob, Ábrahám és Izrael.

— A kik belépésre igényt tartanak, legalább harmincz öst kell kimutatniok.

— Sajnálom; nem hoztam magammal többet. Még volna két tartalék-ösöm, de azokat otthon felejtettem az almáriom fiókjában.

Szólt és sarkon fordult. Lehorgasztott fejjel követtek a gyermekéi.

Az est homályát nappali világosság váltotta fel. Ezer meg ezer gyertya lobogtatta lángját; ezer meg ezer villamos sugár vont ezüst takarót az égre. A zsidók lakta házak tündér fénye a többi házak tűzdiszítésével versenyre kelve hirdetői az öröm-ünnepnek.

A róka család csak ügyyel-bajjal törtetett előre az Andrassy-uton szorongó sokaság közt.

— Most mindannyian egyenlők vagyunk! Szólt a fiához Schlesinger Náthán. Nagy sokaságnak tömeg a neve. Én is tömeg vagyok, te is az vagy, a két leányom is az. Ha lárma kerekednék, akkor átváltoznánk csöcselékké. Én is, te is, mindnyájan csöcselék volnánk.

E pillanatban pajkos suszter inas vetődött eléjük s torka szakadtából kiáltotta:

»Vörös kutya, vörös ló

Vörös ember egy se jó!»

— Mboh! mormogta Schlesinger Náthán, a zsidó voltom beleolvadt a tömegbe, a vallásomat nem árulja el az ábrázatom. De megfeledeztem róla, hogy a hajam vörös. Zsidógyűlölet, vörös haj, ellenszenv, egy méhből kelték életre. Mind a kettőnek előitéle: a szülőanyja.

Alterego.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése **junius hó 15-ikén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztásanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre 8 frt — kr
fél évre 4 frt — »
negyed évre 2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre 7 frt — kr
fél évre 3 frt 50 «
negyed évre 1 flr 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váczi körút 23. sz.

Hírek.

Jubileumi zsidó istentiszteletek a fővárosban.

A **dohány-utczai** nagytemplom csak a legnagyobb zsidó ünnepen tűnhetik fel úgy, mint ez f. hó 8-ikán a koronázási jubileum alkalmából tartott ünnepélyen a fővárosi zsidóság loyaltásából történt. A majdnem beláthatlan, gyönyörű csarnok az utolsó zugig megtelt ünneplőbe öltözött közönséggel. A hatalmas kettős karzatot legelőkelőbb asszonyaink és leányaink töltötték meg. Maga a templom fényárban uszott. Az emelvényen a hitközség elnökét kardosan, pompás díszmagyarban láttuk, körülötte az előjáróság tagjait. Lazarus Adolf tanár és főkantór által, orgona és a hatalmas kóruskíséretével elragadóan énekelt 21. zsoltár és a „Matóvu“ ima után dr. Kohn Sámuel rabbi lépett a szószékre, hogy remek beszédben méltassa a nagy nap jelentőségét. A zsoltár szavaiból kiindulva, hogy „ató judáti ki hósia hassem mesichó“ (most már tudom, hogy Isten megsegíti az ő felkentjét), a reményeket ecsetelte, melyeket a nemzet királya megkoronázatásához fűzött és szembe állította ezzel az eredményekkel, miket 25 év lefolyása alatt a forrón szeretett uralkodó bölcs és igazságos országjárása következtében felmutathatunk. „Samuella hivatkozva tehát fel benneteket hiveim — szólt — lechu venélechu haggilgol unnechaddés som hammelucho“ (fel, menjünk Gilgalba és ujítsuk meg a koronázást). Ezek és még több találó idézet, a pompás fejtegetések, a szeretettől áthévílt hang, mely az egészen átvonult, Kohn Sámuel dr. e beszédét egyik leggyönyörűbb e nemű alkotásává teszik, mely, reméljük, nyomtatásban is meg fog jelenni. A magyar „Hymnus“ és a „Gott erhalte“ magyar fordításának (Isten óvja, Isten áldja királyunkat és a hazát)

eléneklése után* befejezte az emlékezetes ünnepet. Wahrmannt, ki a kócsagos magyar kalpagban, sarkantyus csizmában, panyókára vetett aranydiszes mentéjében pompásan festett, a templomból való kilépésekor az udvaron és az utcán összetömörült, többnyire egyetemi hallgatókból álló nagy tömeg lelkesen megéltjezte és az ovatiót megismételte, míg a meglepett hitközségi elnök kocsija csak látható volt.

A rombach-utczai zsinagóga himesfalu csarnokaiban a f. hó 8-ikán délelőtt 10 órára rendezett istentiszteleten szép közönség gyűlt össze. A karzatok rácsai mellett női fejek hajlongtak és az oltárt körülvevő széksorok egyre teltek hívőkkel. A belső világítás száz meg száz gázlángja a színes ablaküvegeken át beszűrődő napfényvel látványos sugárözönbe borította a templom keleties czirádáit. Az istentisztelet Bachmann főkantor vezetése mellett karénekekkel vette kezdetét, melynek elzundülése után Büchler Adolf dr. rabbiszemináriumi növendék jelent meg a szószéken és a nap kettős jelentőségét szép magyaros nyelven, emelkedett tónusban, virágos, érzékeltető stílusban fejtegette, mely olyan otthonosan hangzott a keleti jellegű templomban. Az öregek, a kiknek a magyar szó még nem mindennapi e mór stíli csarnokokban, jóvähagyólag bólogatták a fejüket és akik fennakadás nélkül nyomon kísérhették a fiatal szónok szavait, kigyuló arczezal, ragyogó szemmel tették ezt. Azután felnyitották a frigyládát és a hitközség képviselőjében jelen volt Deutsch Sámuel előljáró és Goldzier Ignác dr. hitk. titkár egy-egy tórat öltre fogva, Pollák Eleázár rabbi kíséretében a templom közepén levő oltárra vitték a szentírásokat, hol a tárt ajtaju szentély mellett Pollák rabbi igen tartalmas és szépen épült magyar imát olvasott fel, melyet a hivek állva hallgattak végig. Bachmann kántor újra szívhez szólóan intonált karéneke fejezte be a szép ünnepélyt.

Az Orozy-féle házban lévő orthodox hitközség temploma a nap ünnepére nemzeti színü draperiákkal és lengő zászlókkal ékeskedett. A „Matóvu“ imát és 21-ik zsoltárt az itt időző tapolcsányi kántor karral énekelte, mire Reich Koppel rabbi német, de hazafias szellemü, magvas beszédet mondott, melyet talpraesett versmagyarázatokkal füszerezett és a mely mély benyomást tett a szép számban egybegyűlt hívőkre. Az ünnepélyt a „Hannószén teszó“ ima rekesztette be.

Ó Budán a koronázás negyedszázados évfordulóján a teljesen kivilágított és felékesített zsinagógában rendezett istentiszteleten nagyszámu ünneplő közönség és az előljáróság is testületesleg vett részt. Klein Gyula dr. rabbi szépszavú ünnepi magyar fejtegetései és a Berger József kántó által vezényelt énekkar működése is általános tetszéssel találkozott.

* Bátran alkalmazhatjuk itt a röpke szót: kevesebb több volna. Különb, ha a Hymnuson kívül minden áron még egy dalt akarnak énekelni: ott a Szózat!

Budán a zsidó hitközség imaházában folyó hó 8-ikán délelőtt 10 órakor rendeztek koronázási istentiszteletet. A fényes világításu templomban összegyűlt hivekhez Goldberg Rafael dr. rabbi intézett igen szép alkalmi beszédet, melynek végén a királyért és hazáért megkapó könyörgést mondott.

A soroksári utczai imaházat feldiszítették, és kivilágították a f. hó 8-án rendezett koronázási istentisztelet alkalmából. Rosenberg kántor alkalmi zsoltárokat énekelte és imát mondott a királyért és hazáért.

Az orsz. rabbiszeminárium intézeti imaháza f. hó 8-ikán d. e. 9 órakor ünnepi szint öltött a koronázási jubileum alkalmából. Az istentiszteleten az egész tanári kar és az intézet növendékei testületesleg vettek részt. A nap jelentőségét Goldschmied Lipót dr. rabbijelölt sok eloquentiával fejtegette.

Az országos izr. tanítóképző az intézet nagyterében istentiszteletet rendezett a koronázási évforduló ünneplésére. A növendékek a hymnuszt énekeltek és Schreiner Márton dr. tanár megkapó alkalmi beszédet mondott. Ugyanez alkalommal 8 ösztöndíjat is osztottak ki. A hazafias ünnepélyt a Szózat rázendítésével fejezték be.

A talmud-egylet Vasvári Pál-utcza i imahelyiségében is megünnepezték a nemzeti örömnapot. A díszített és ünnepi mezbe öltözött imateremben összegyűltek előtt Epler rabbi csinosan foglalkozott a koronázási jubileum jelentőségével.

Ifjúsági istentiszteleteken szintén ünnepezték a koronázási évfordulót. A középiskolai tanuló ifjúság szónokai Schön Dávid tanár, a polgári és elemi iskolai ifjúságé Szántó Eleázár igazgató, a iskolás lányoké Back Izrael dr. tanár voltak. Ezen ünnepélyek mind a dohányutcza i zsinagógában folytak le. — A hitközségi leányiskolájában rendezett istentiszteleten Halász Náthán volt az alkalmi szónok. És a pesti izr. nőegylet leányárvaházában és árvamenhelyében tartott alkalmi ünnepségeken Stern Mór tanár szónokolt. A nőegylet növendékei ünnepi lakomában is részesültek.

A VIDÉKRŐL oly nagy számban érkeztek hozzánk tudósítások a f. hó 8-án tartott loyális templomi ünnepekről (és ezek tulnyomó része sokkal is későbbben érkezett, semhogy lapunk jelen számában közzétehetnők) hogy elhatároztuk, — a miért a tudósítások tisztelt beküldői szíves elnézését kérjük — miszerint azokat csak lapunk jövőheti számában fogjuk közölni.

— A zsidó vallás egyenjogusítása tárgyában alakult szűkebb végrehajtó bizottság f. hó 4-én este a pesti izr. hitközség új tanácsépületének termében tartott gyűlésén elhatározta, hogy tekintettel a vallás- és

közoktatásügyi miniszternek a kormány nevében a képviselőház egyhangu helyeslése mellett a zsidó vallás receptiójára vonatkozó határozott ígéretére: a bizottság egyelőre *uj actioba* nem megy belé, de *permanensnek* jelenti ki magát mindaddig, míg a receptió törvénynyé nem vált. Mihelyt szüksége mutatkozik, a bizottságnak a viszonyokhoz alkalmazkodva, minden rendelkezésére álló, törvényengedte eszközzel élnie szent kötelessége, hogy a kitűzött czélt megvalósulásához közel hozza. Ugyanabban az ülésben felolvasták dr. Fodor, karczagi ügyvédnek a bizottság elnökéhez intézett levelét, melyben mint a Karczagon tartott izr. megyei gyűlés (melyről lapunk annak idején kimerítő tudósítást közölt) alelnöke jelenti, hogy a megye 10 orthodox hitközsége szívvel-lélekkel csatlakozik a receptió mozgalmához. A levelet éljenzéssel fogadták.

— **A koronázási ünnepségekről.** A nemzet jubiláris hetének fényét, tündöklését a zsidóság tőle lehetőleg, a rendelkezésére álló minden eszközzel igyekezett emelni és ahol a koronás király iránt való hódolatának, fiui ragaszkodásának, a nemzet örömnepében való osztozásának a viszonyok példáját adni engedték, kitett magáért emberségesen. A bevonulás utvonalan épült paloták tulajdonosai csakugy versengtek a külső pompa kifejtésében, mint a szűk mellékutcák és külvárosok szerény tehetségű zsidó lakói s ha a tehetősebbek palotáiról égő napok, száz meg száz gázláng hintettek tündéri fényt, a kiskereskedő és munkás ablakában kigyult gyertyák lángja szintugy hirdette a közös örömet. Kicsinyek és nagyok országszerte összegyűltek a templomokba istentiszteletre és a bőséggel megáldott éppugy fohászokodott az egek urához, hogy »tartsd meg isten a királyt« mint a szegény, akinek betevő falatért kél mindennap imádsága. A bevonulás szemet kápráztató menetében tudunkkal részt vettek Popper Armin br., Schweiger Márton és Popper Armin nagykereskedő diszes fogatokon. A menet élő sorfala között, a 10 ezerekre menő vidékieken kívül, zászlók alatt egész sereg felekezeti jellegű egyesület foglalt állást. Ott láttuk az izr. tanítótestületet 50, a »Haladás« egyesületet 100, az első izr. betegsegélyző egyesületet 80, az »Unio« egyesületet 50, a »Caritas«-t 500, az »Eötvös-jótekonysági egyesület«-et 100, a »Humanitas«-t 120, a »Hungária«-t 42, a »Poel Zedek«-et 100, a »Zion«-egyesületet 250, a Montefiore Mózes egyesületet 100, a »Hirsch báró« jótekonysági egyesületet 50, a »Konkordia« jótekonysági egyesületet 34, a Bikur cholimot 5, a »Maskil el Dal«-t 20, a főv szegény gyermekkert-egyesületet 50 taggal. — A f. hó 9-iki királyi estélyen jelen voltak a konzulok közül Teixeira de Mattos báró hollandi, Birnbaum Imre portugáli, Altschuhl Arthur svéd és

norvég, tornyai Schossberger Henrik perzsa és Futtaki Gyula argentiniái konzulok. A koronázási jubileum alkalmából tisztelettel küldöttségek között hivatalosak voltak a király termeibe: A főváros részéről: csetényi Herzog Péter, Hüvös József dr., megyeri Krausz Lajos, Weisz Berthold, Tatay Adolf dr. és Schweiger Márton; a vidéki küldöttségek közül Temesvár küldöttségéből buzási Eisenstädter J. S. ker. tanácsos, a szegedi törvényhatóság részéről várhelyi dr. Rósa Izsó kir. tanácsos, Nagy-Váradról Adler Ignác ker. tanácsos, Hajdumegye küldöttségéből Forrai Henrik, Somogy megye küldöttségéből Bakonyi Ferencz dr., Zalamegye részéről gelsei Guttmann Vilmos. A zsidó hitü képviselők közül, kik mindnyájan hivatalosak voltak, a király estélyén Mandel Pál dr., Nagy Sándor dr., Rosenberg Gyula dr. és Visontai Soma dr. voltak jelen.

— **A zsidó tudomány gyászja.** Párisban meghalt Loeb Izidor, 15 éven át az »Alliance Israelite Universelle« titkára, a madridi tudományos akadémia tagja, a »Revue des etudes juives« (a legelőkelőbb zsidó tudományos folyóirat) szerkesztője és megalapítója. Nagy érdemeket szerzett magának az afrikai és ázsiai zsidók iskolaügyének javítása körül. A keletet többször beutazta és a múlt évben Berlinben tartott gyűlésen a »Alliance«-t ő képviselte. 50 évet élt. Fiatalkorában rabbi volt Elzaszban, a honnan származott. Egész a múlt évig a történelem tanára volt a párisi zsidó szemináriumon. Családot nem alapított.

— **Hymen.** Sok jelét a szeretetnek és ragaszkodásnak látta Dr. Kayserling M. midőn f. hó 5-én ritka műveltségű leányát, Jolánt dr. Herbst özsef fővárosi kedvelt fiatal orvossal a dohány-utczai templomban összeadta. A templom megtelt az ekesen szóló tudós rabbi tisztelőivel és jó embereivel. Dr. Kayserlingen, ki gyermekeihez beszédet intézett, nem egyszer vett erőt a meghatottság, melytől nem maradt menten a közönség sem, különösen mikor a vőlegény neveltetéséről emlékezett meg, áldást mondva a páratlan férfura, ki egész igyekvését, legjobb tehetségét, minden idejét, egész nagy szeretetét az intézetnek szenteli, melynek felvirágzásában oly nagy része van (Deutsch Jakob, a fiárvaház elnöke). A kedvelt rabbinak szép ajándékokkal kedveskedtek diszes feliratok kíséretében: A pesti izr. hitközség, a pesti Chevra-Kadisa, a pesti izr. nőegyesület, a talnitótestület, a »Cziona«, a »Concordia«, az »Első magyar izraelita betegsegélyző egyesület« és még számos testület. Külföldi és hazai rabbiktól és világiaktól sok száz távirat és üdvözlőlevél érkezett. — Mautner Matild kisasszonynak, a Magyar hitelbanknak múlt évben elhunyt sok érdemeket szerzett, kitűnő igazgatója szeretetreméltó leányának esküvője Pollák Frigyessele, a Deutschländer és Pollák hírneves fővárosi czég főnökével szintén a dohányutczai templomban folyt le f. é. junius 5-én. Dr. Kohn Sámuel, ki az esketés végezte megható beszédet intézett a fiatal párhoz, mely sokakat egész a zokogásig megindított. — Ugyancsak a dohány-

utcai templomban f. hó 5-én mennyezet alá vezette Wodianer Fülöp, az ismert kiadó kedves leányát Matildot, Rosenzweig József jónevű mérnök. Az esketést dr. Kohn Sámuel szép magyarbeszéd kis éretében végezte.

A pesti chevra kadisa képviselőjébe a mostani kiegészítő választás alkalmával a következő, túlnyomó részben újra választott tagok kerültek: Adler Gyula bankár, Atlasz Sámuel háztulajdonos, Báron Jónás dr. egyet. m. tanár, Baumgarten Lajos földbirtokos, Blau Adolf magánzó, Beer Salamon nagykereskedő, Bettelheim Miksa nagykereskedő, Bloch Mór tollkereskedő, Brill Sám. Löw rabbi-elnök, Brüll Ármin háztulajdonos, Breitner Zsigmond kereskedő, Chorin Ferencz dr. országgyűlési képviselő, Décsey Zsigmond dr. curiai bíró, hatvani Deutsch Bernát földbirtokos, Deutsch Jakab nagykereskedő, Deutsch Sándor (Deutsch Gábor és József cég), Deutsch Sándor női divatárus, Deutsch Simon magánzó, Ehrenhaft Rezső dr. orvos, Ehrlich Mózes földbirtokos, Farkas Emil dr. ügyvéd, Feiwel Lipót vasbutorgyáros, Feuer Dávid dr. orvos, Fleischl József háztulajdonos, Fleischl Sámuel kereskedő, Fleischmann Ede borkereskedő, Forrai Gábor vasúti felügyelő, Frankfurter Sámuel butorkereskedő, Freund Vilmos műépítész, Fuchs Fülöp gyapjúkereskedő, Fröhlich Ármin nagykereskedő, Gold Sámuel háztulajdonos, budai Goldberger Károly nagykereskedő, Goldziher Ignác dr. hitk. titkár, Gomperz Zsigmond háztulajdonos, Grünbaum Miksa ruhakereskedő, Grünwald Bernát minist. osztálytanácsos, ifju Heidelberg Mór szőrmekereskedő, Herzfelder Manó földbirtokos, Herzl Tivadar nagykereskedő, Herzmann Bertalan kereskedő, Holitscher Vilmos nagykereskedő, Herzfeld Zsigmond kereskedő, haraszi Jelinek Henrik igazgató, Jónás Ignác kereskedő, Kállmánn Dávid kereskedő, Kelemen Miksa dr. orvos, Keppich Lipót háztulajdonos, Kohn Arnold sirkőkereskedő, Kohn Károly sirkőkereskedő, Kohner Zsigmond földbirtokos, Konody Bertalan magánzó, Kunstädter Mór kereskedő, megyeri Krausz Mayer földbirtokos, Latzko Náthán nagykereskedő, Leitersdorfer Lipót háztulajdonos, Lindenbaum Mór háztulajdonos, Löw Tivadar dr. ügyvéd, Meitner Miksa kereskedő, Mandl Ignác J. háztulajdonos, Mautner Mór nagykereskedő, Münz Sámuel magánzó, Neumann Antal dr. ügyvéd, Neumann Ármin dr. orsz. képviselő, Neustadt Gusztáv kereskedő, Pfeifer Ignác kereskedő, Pollák Henrik dr. orvos, Porges Bernát nagykereskedő, Reusz Károly háztulajdonos, Rosenberg Mór posztókereskedő, Sachs Simon kereskedő, Simon József dr. ügyvéd, Sinayberger Ármin kereskedő, Singer Albert magánzó, Singer Lázár kereskedő, Schermann Adolf dr. orvos, Schönwald Ferencz kereskedő, zimonyi Schwarz Ármin mérnök, Schwarz Sámuel háztulajdonos, Schweiger Márton földbirtokos, Schweiger Adolf földbirtokos, Spitzer D. H. kereskedő, Sternthal Adolf földbirtokos, Stiller Bertalan dr. egyetemi tanár,

Sváb Sándor földbirtokos, Szili Adolf dr. egyetemi m. tanár, Taub Gusztáv borkereskedő, Tencer Pál író, Totis Adolf pénzváltó, Tsuk Sándor nagykereskedő, erényi Ullmann Imre nagykereskedő, Wahrmann Mór országgyűlési képviselő, Wahrmann Sándor magánzó, Wechselmann Ignác lovag műépítész, Weiner Károly rongykereskedő, Weiner Miksa háztulajdonos, Weinmann Fülöp dr. kir. közjegyző, Weisz Berthold nagykeresk., Weisz Manó J. ékszerész, Weismayer Ferencz lisztkereskedő, Weltner József szállító, Wolfner Lajos gyáros, Zwack József likörgyáros. Ezek közül a f. hó 5-iki választás alkalmával a választmányba kerültek: Baumgarten Lajos, Beer Salamon, Bloch Mór, Brüll Ármin, Ehrlich Mózes, Fleischl József, Gomperz Károly, Grünbaum Miksa, ifj. Heidelberg Mór, Holitscher Vilmos, Kohner Zsigmond, Löw Tivadar dr., Mandl Ignác J., Neustadt Gusztáv, Pfeifer Ignác, Schermann Adolf dr., Schweiger Márton, Tencer Pál, Totis Adolf. Az előjáróságot psdíg a következő fő- és chevra-gabikkal egészítették ki: fő-gabik: Reusz Károly, Münz Sámuel, Fleischmann Ede, Kepich Lipót; ⁷² gabik: Singer Lázár, Gold Sámuel, Kállmánn Dávid, Spitzer Ignác és Messinger Jakab.

— **Megrendítő eset** történt mult hét szombatján Anglia Bristol városában. Egy orosz zsidó menekülő kétségbeesésében a szombati istentisztelet alatt agyonlőtte magát. E vérfagyasztó tett általános megdöbbenést keltett a város minden köreiben.

— **Érdekes kimutatást** veszünk a varsói zsidó tanügyi viszonyokról azon hirrel összefüggőleg, hogy az orosz hadügyminister a zsidó zúgiskolákat (chéder) a birodalomban be akarja zárni s helyökbe állami iskolákat állit. Varsóban ugyanis van 15 állami iskola, melyekben 450 zsidó fiu és 376 zsidó leány, 15 magánintézet, melyekben 173 zsidó fiu és 363 zsidó leány nyer oktatást. Ezzel szemben a chederek száma 529, melyeket 19,936 fiu és 6250 leánygyermek látogat.

— **A M. m. frankfurti kézműpártoló egyesület** legutóbbi jelentése szerint 108 és illetőleg a Goldschmidt S. H. alapítvány terhére gondozatokkal együtt: 157 iparos tanoncznak viselte gondját. Az egyesület kezelése alatt álló Goldschmidt Karolina alpból 8 mester nyert támogatást.

— **A bécsi rabbiszeminárium** a jövő iskolai év kezdetén megnyílik, s míg saját épülete elkészül, ideiglenesen a lipótvárosi templomutcában lévő Bészhamidrásban lesznek helyiségei. A bécsi hitközség az intézetet évi 4000 frttal fogja támogatni. Az intézet rektorának Schwarz dr. karlsruhei (Báden) rabbit hívták meg, ki Hodásztevelen Veszprém megyében született. Hogy a többi tanszéket kik fogják betölteni, még nincs eldöntve.

— **Mosse Rudolf**, a »Berl. Tagbl.« zsidó kiadója árvaházat épített, melyben apátlan, anyátlan gyermekek felekezetükre való tekintet nélkül fognak otthont találni. A hozzá szükséges nagyobb telket Wilmersdorfbán már meg is vásárolta.

— **Alapítvány a koronázás emlékére.** Győrből jelentik, hogy Schreiber Ignác keresk. tanácsos, a nemzeti örömnép alkalmából a győr- és győrszigeti izr. hitközségnél 5000 frtos alapítványt tett, melyet a hitközség f. hó 5-iki gyűlésén örömmel vett tudomásul. Az alapítvány közelebbi módzata a nemes alapítványozó és előjáróság később fogja megállapítani. A gyűlés egyuttal lelkesedéssel mondta ki, hogy az alapító nevét a templom falába illesztendő emléktáblán első helyen fogja megörökíteni; köszönetét egyelőre műzálással kiállítandó jegyzőkönyvben, később pedig küldöttségileg fogja az alapítványozóval közölni. Schreiber Ignác, mint a győri középiskolák, állami tanítónőképző és a tanítók jótéveje is, maradandó emléket szerzett.

— **Eredeti indítvány.** Lapunk egy barátja, kinek alkalmá volt a zsinagagákban tartott ünnepélyekről szóló, hozzánk beküldött tudósításokat elolvasni, annak az eredetiséget éppenséggel nem nélkülöző óhajának adott előttünk kifejezést, miszerint jó volna a zsidó templomokban tartott összes ünnepi beszédet összegyűjteni, egy könyvben kiadni, ebből egy diszpéldányt készíteni és a *király ő felségének a magyar zsidó rabbik hódolata jeléül átnyújtani.* A beszédek rendezésére, esetleges corrigálására, indítványozó szerint, a főváros néhány neves íróját kellene felkérni, melyre nem egy szívesen vállalkoznák. A költségek kitelnének a könyv árából. Szerinte minden község, melynek a templomában tartott beszéd a könyvbe n megjelennek, biztos, hogy legalább egy példányt rendelne meg belőle. Mit szólnak ehhez az indítványhoz a beszédek tartott rabbi urak?

— **Pückler-Muskau Herman herczeg a zsidókról.** Az Ahlwardtok, Stöckerek, Lutegerek, Schneiderok, Drumontok és annyi társuk idejében megérdemli minden nevesebb író, hogy a zsidókról való véleménye ilyen existenciák állításaival szembe kerüljön. A herczeg-író, kit »Egy halott levele» »Tulli frutli« stb. ezimű művei tettek ismertté, utóbbi művében, mely most jelent meg, az angolországi zsidóknak emancipálására való vonatkozással többek között ezeket írja: »Sokszor neheztelek az angolokra épp azért, mert oly nagyok s mégis néha-néha oly kicsinyesek! Ma azonban, midőn az újságotat leteltem, benső, osztatlan tisztelettel voltam irántuk eltelve. A zsidóknak ez az emantipatiója, melyet az imént említettem, valóban az ő szellemi művelődésük haladásának komoly és dicőséges jele és vallásos fogalmaik tekintetében rájuk magukra is a simulás és fölvilágosultság jótékony következményeivel fog járni, mert egy lépés a jóban épp' oly bizonyosan vezet a jobb felé, mint megfordítva a rosznak »mindig rosszabbat kell szülnie.« Üdvözöllek tehát nemes nép, mely már annyi téren világítottál elénk és immár belevágtad fejszédet ama buta barbarizmusba, melylyel mi Európa-szerte oly hosszú időn át, a mi szégyanúinkre, embere-

társaink ily népes osztályát üldöztük és megrottottuk, hogy azután ezen romlottsága miatt vádolhassuk. Szép, teljes győzelme az emberiségnek és igazságnak, a világ e' például állítva, és mi szívesen velünk fatyolt arra, hogy e tekintetben nálunk ugyanezen időben minő tendenciák kaptak lábra. Nem tudom más keresztények mi nézetten vannak, de ami engem illet, bizvást mondhatom, hogy mióta eszemet tudom, sohsem akadtam össze művelt zsidóval anélkül, hogy bizonyos tekintetben ne szégyenkeztem volna előtte mert élénken éreztem, hogy jogunk az ő felekezettelbelieinek megvetésére, nem nekünk van, hanem ő neki a mienkére. Nem is fog ez abban maradni. A mai kor az ő hiányai és vajadásai daczára gyorsan porba tiporja a gyűlöletes előítéletet és habár helytelen felfogásával megint csak pillanatnyi eredményü reakziót teremt, s a kis gyermeket teknőstül együtt akarja is kiönteni, mégis az i-teni törvény értelmében, végre mulhatlanul oda kell jutnia, ahova igyekszik — az ész birodalmába.

IFJ. NAGEL OTTÓ KIADÁSÁBAN BUDAPEST,

Muzeum-körut, a Nemzeti színház bérházában
megjelent és kapható:

(Az iskolai vizsgák alkalmából jutalomkönyveknek különösen alkalmasak.)

Fehér sas. Mexikoi történet. Nyolczadrétü képes ifjúságitat. 10—14 évesek számára. A magyar ifjúság számára írta **Baróti.** Színes képekkel, csinos kötésben. Ára **1.80**

Münchhausen báró csodálatos kalandjai. Kis nyolczadrétü képes ifjúságitat. 8—12 évesek számára. Az eredeti szöveg után a magyar ifjúságnak elmeséli **Sándor M.** Színes képekkel csinos kötésben. Ára **1.20**

A nmts. magy. kir. közokt. miniszteriuu 12.052-888. számú, és a főváros magas Tanácsának 17.696-887. sz. rendeletével, az ország és főváros összes népiskola növendékeinek megvételre ajánlva

Egészségi, erkölcsi és illemszabályok. IV. kiadás. Szerző: **Ruttkay Sándor.** Ára **—.6**

Patrik szigetje Egy vén mairóz élményei. Nyolczadrét alaku ifjúsági irat 11—14 évesek számára. Elmeséli **Baróti.** (Gaal Mózes) Színes képekkel. Ára csinosan kötve **1.80**

Regéknyhó. Nyolczadrét alaku mesekönyvecske 4—8 éves gyermekek számára. Szép színes képekkel és fametszetekkel díszítve. Írta **Walter Károly.** Ára csinos kötésben **1.20**

Verses állatképek. Kis nyolczadrét alaku képeskönyv 2—6 évesek számára. Színes képek vastag papíron, csinos kötésben. Elrendezte **Kalocsa Róza.** Ára **—.80**

Pályázat.

A bajai izr. hitközség egy **paedagogiaailag képzett »héber hitoktató«-i** — évi 800 forinttal javadalmazott — állás betöltése végett ezennel pályázatot hirdet. Kivántatik, hogy a pályázó a héber tudományok tanítására kiváló képességgel és a Talmudban megfelelő ismerettel bírjon; a gymnasium és polgári iskolában **magyar nyelven** való hitoktatásra, a Talmud Thora iskolában héber tanításra és az ifjuság részére magyar előadások tartására teljesen képes legyen

Pályázók sziveskedjenek sajátkezüleg írt, képesítést, eddigi működést, kort, családi viszonyokat és egészségi állapotot igazoló eredeti, vagy hiteles másolatú bizonyítványokkal felszerelt kérvényüket alólirt hitközségi elöljárósághoz **f. évi augusztus 1-ig** bérmentve beküldeni.

Próbaelőadás tartására — meghívás folytán — való személyes megjelenés köttetik ki; az utiköltségek a megválasztottnak térítetnek meg. Az állás, melyre a választás egyelőre két próbaévre történik, f. évi szeptember 1-én lesz elfoglalandó.

Baja, 1892. június 6-án.

A bajai izr. hitközség elöljárósága:

Rosenberg Mór
hitk. elnök.

Pályázat.

A nagykőrösi izr. hitközségnél a következő állások töltendők be:

1) Egy tenor, vagy magas bariton hangú, zeneileg képzett és a lehetőleg baromfivágásra képesített **kántor** állása, ki úgy a régi modoru, mint a modern khorális előadásban jártas legyen. Javadalmazása 700 frt, szabad lakás és a szokásos stóla és egyéb mellékjövédelmek.

2) Egy tenorhangú, zeneileg képzett **שרד** állása. Javadalmazása 350 frt készpénz, szabad lakás, fél sehechita és mellékjövédelmek.

3) Egy baromfivágásra képesített **(עופת שוחט)** bassista (nőtlen) állása. Fizetése 300 forint és mellékjövédelmek.

A kik ez állások valamelyikét elnyerni óhajtják, képességüket, eddigi és jelenlegi mű-

ködésüket, erkölcsi és vallásos magaviseletüket igazoló, valamint életkorukat és családi viszonyaikat feltüntető okmányaikat legkésőbb **e hó végeig** sziveskedjenek alulírott czimére beküldeni. — Próbaelőadásra csakis meghívottak jelenhetnek meg.

Nagykőrösön, 1892. június 6.

Salamon Sámuel
hitk. jegyző.

Scheiber Salamon
hitk. elnök.

Pályázat.

Az alólirt izr. hitközségnél elhalálozás folytán 500 frt évi fizetés, szabad lakás, fél sechita és nálunk szokásos mellékjövédellel egybekötött **kántori** állás azonnal betöltendő.

Pályázóktól megkivántatik, hogy a mai kor igényeinek megfelelően képesek legyenek az isteni tiszteletet végezni, továbbá sochel ubodek vekore és paszkener legyenek és felkérletnek hogy életkorukat, családi állapotukat, eddigi működésüket, valamint vallás erkölcsi magaviseletüket és képzettségüket feltüntető okmányokkal felszerelt folyamodványaikat f. évi június 16-ig alulírt hitközség elnökéhez beküldeni sziveskedjenek.

Teendői közé az incassálás is tartozik és amennyiben lehetséges **מידל** is legyenek.

Próbaelőadásra csakis a meghívottak bocsáttatnak és az utiköltség, külön megegyezés szerint, csak a megválasztottnak fog megtérítetni.

Nagy-Bajom, (Somogy m.) 1892. május 27.

Schlesinger Ignác
hitk. jegyző.

Böhm Ignác
hitk. elnök.

Pályázat.

A kaposvári izr. hitközségben a **főkántori** állás megüresedvén, erre ezennel pályázat hirdettek.

A főkántor díjazása: I. évi 1000 forint fizetés, mely összeg idővel és kiváló érdemek esetén 1200 frtra emeltetik; II. természetbeni szabad lakás; III. az elöljáróság által megállapítandó mellékjövédelmek.

Pályázóktól megkivántatik, hogy zenei képzettséggel, jó hanggal, templomi énekkar szervezése és vezetésére képességgel bírjanak, az iszenitiszteletet orgonakiséret mellett végezhesék és az iskolában az éneket alaposan taníthassák.

Pályázati kérvények, melyekhez képzettség, eddigi működés, kifogástalan vallás-erkölcsös előélet, kor és családi viszonyokat feltüntető eredeti bizonyítványok, vagy ezek hitelesített másolatai csatolandók, f. évi junius hó 24-ik napjáig alulírott elnökséghez küldendők be.

Próbaelőadásokra csak a meghívottak bocsáttatnak, és az utiköltségek csak a megválasztottnak térítetnek meg, ki is állását f. évi szeptember hó 1-én tartozik elfoglalni.

Kaposvár, 1892. május 31.

Büchler Salamon,
hitk. jegyző.

Bakonyi Ferencz,
hitk. elnök.

Pályázat.

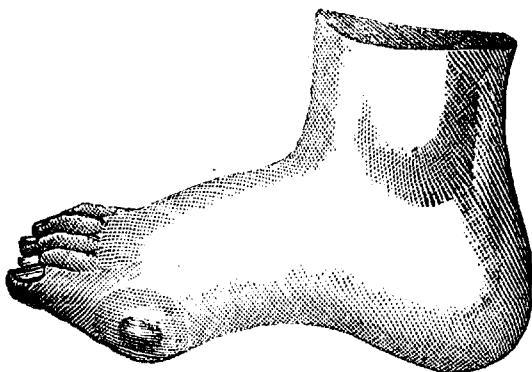
A dunaföldvári izr. hitközség nyilvános hatosztályu elemi iskolájában a (III. IV. V. VI) osztályban az 1892-93. tanév kezdetével egyelőre 400 frtnyi évi fizetéssel járó **tanítói** állás betöltése végett pályázat nyitlatik.

Pályázók, kik a budapesti izr. tanítói képezdében nyertek oklevelet, és csakis ilyenek vétetnek figyelembe, szívekedjenek sajátkezüleg írni, tanítói képzettséget, kort, esetleg családi viszonyait, eddigi működést és egészségi állapotot kitüntető eredeti bizonyítványokkal felszerelt kérvényüket alóbrt iskolaszéki elnökhöz f. évi junius 20-ig beküldeni. Próbaelőadás tartására meghívás folytán való megjelenésköttetik ki. — A választás két próbaévre, a véglegesítés a közmegelegedés kivívása után történik meg.

Dunaföldvár, 1892. junius hóban.

A dunaföldvári izr. iskolaszék nevében

Dr. Pinkusfeld Sámuel
iskolaszéki elnök.

Fájós lábakra

ugyszintén csúzos és köszvényesekre ajánlom
lábbeli készítményeimet

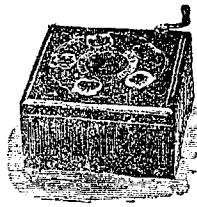
GERŐ ADOLF czipész-mester

V., Fürdő-utca 2 sz., a Diana-Fürdő-épületben.

VARJU KÁROLY hangszergyáros

a komáromi kiállítás jury-tagja,

Budapest. Kerepesi-ut. 57. sz.

Egyedül jogosított készítője a szab. **üveg-oszlopszatu** harangczimbalmoknak, mely négy nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy vásztlekban **vonós, pengető, hajtó és húzó hangszerek**, a melyeknél 15% engedmény takarítunk meg, ha

a 200 képpel illusztrált *ingyt* en árjegyzéket kérjük egy levelezőlapon.

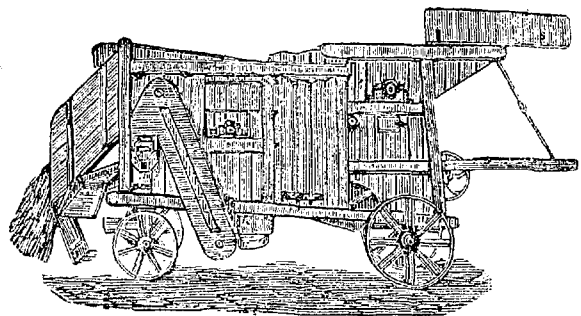
Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

Baris Ferencz és Társa

g é p g y á r o s o k

BUDAPFSTEN,

IX., Lónyay-utca 15. szám.

Ajánlják jeles szerkezetű és kiváló nagy munkaképességű számtalan kiállításon és versenyen első díjat nyert gazdasági gépeiket ugymint **árgányaikat, cséplőgépeiket, kitűnő gabonafisztító és osztályozó Baker-rostárkat, szitvarostárkat, ekéiket: Arankamentesítő rosták különleges gyártása.**

Árjegyzékek kívánatra díj- és bérmentesen megküldetnek.

NEUMANN LIPÓT

könyvkötészete

BUDAPEST,

Muzeum-körut 10. sz.

☞

Elvállal mindennemű

könyvkötő munkát,

ugyszintén

aranynyomásu plakátok

tiszta és gyors elkészíté-
sét mély- és dombor-
nyomásban.

Kut-szivattyú és tüzi fecskendőgyár V. kerület Nádor-utca 46. szám.

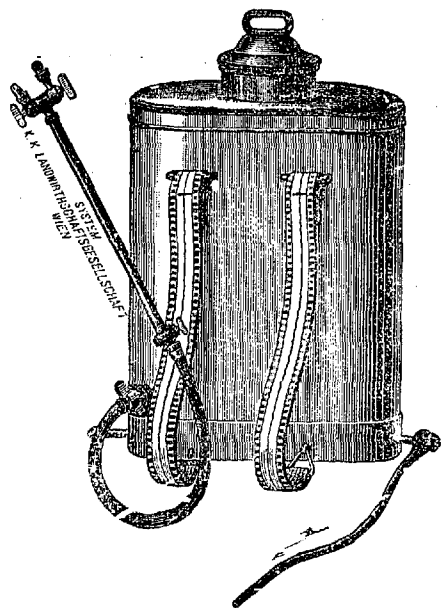
Alapított 1865.

Geittner és Rausch

BUDAPEST,

VI. kerület, *Andrássy-ut 8. szám.*

Műszaki cikkek nagy raktára, géphajtószijak, varró- és kötőszijak, vizálló takaróponyvák, dob-sínek minden gépfelszerelési cikkek, kerti és locomobil-fecskendők, gummi- és kender-tömlők locsolásra és minden célra. — A legjobb kivitelű *Peronospora* permetezők, kerti eszközök, tejjgazdasági cikkek, konyha- és háztartási kellékek dús választéka.

Gummi- és kender-tömlők.

Gummi- és kender-tömlők.

Malomkő-gyár V. kerület Markó-utca 7. szám.

Czipő

bevásárlásra ajánljuk Sárkány Dezső cipésmester Budapesten, kigyó-tér 2. sz. a. levő elsőrendű cipőraktárát, hol csakugyan különösen és elegánsan készült lábbeli kapható, az elárúsítás lelkiismeretes, olcsó szabott árak szerint történik. — Arjegyzék bérmentve és ingyen küldetik Meg nem felelő árak szívesen kicseréltetnek.

HERISCH OTTO

ezelőtt

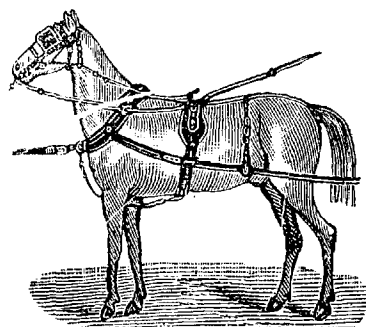
GASTA.

Budapest, Hatvani-utca 13. szám.

Alapított 1830.

szíjgyártó
nyeregyártó
bőröndös
torna-
eszközök
specziális
készítője

előírás szerinti kutya-szájkosarak és nyaktravalók.

vadászati és utazóbőröndök, ostorok, botok, lo-vaglóvesszők szerszám-és lólisztító-eszközök jutányos áron.

Vidéki megrendelések legnagyobb figyelemmel eszközöltetnek.

pontosan

Kanitz Ferencz és Társa

szepességi vászonraktára.

menyasszonyi kelengyék gyára, a Budapest, VI., hatvani-utca 11 sz.

alatti jóval megnagyobbított, látványosságot képező üzletben dús választékban kaphatók: a legnehezebb minőségű szepességi, rumburgi kreasz, hollandi, irhoni és sziléziai vásznak, szepességi és dupladamaszt asztalneműek. Legnagyobb raktár kész női, férfi és gyermek lehneműekben. Minden e szakmába vágó rendelmény leggyorsabban eszközöltetik, mert a műhely a házban van. Nagy választék ágyhuzatok és paplanokban.

!! Ujdonságok kávék terítékekben !!

Cretonok, batisztek, sephirek, satinok, nyári pique, gyermek-ruha csinvat stb stb,

Különlegességek! angol és francia batist és lenzsekendőkben.

Valódi szerb vásznak.

KRAUSZ és SCHENK

Marokkai-utca 1. sz. a. levő

bank- és tőzsde-bizományi üzlete

csekély fedezet mellett legjutányosabban eszközöl megbízásokat a

helybeli és bécsi tőzsdén.

Információk díjmentesen.

KRONDORFI

legjobbnak elismert

alkalikus savanyúvíz

általános kedveltségnek örvend, mint kitünő, az egészségnek hasznos

üditő ital

ugy borral, valamint gyümölcsnedvekkel vegyítve.

Magyarországi főraktár:

BAUER LAJOS ÉS TESTVÉRE

Budapest, V., Arany-János-utca 9. sz.

Kapható minden fűszerkereskedésben és vendéglőben.

EPSTEIN MÓR

gyermekruha-kereskedése

BUDAPESTEN.

kigyó-utca 9. sz.

(a gyógyszertár mellett)

Nagy választék elegáns gyermekruhákban és köpenyekben bébétől egész 14 évesig, leánykák és fiuknak a legujabb párisi minták szerint készítve, a legolcsóbb árukon, Mérték szerinti rendelések mint ismeretes, a legjobban teljesítenek. Szövetek is elfogadtatnak ruhakészítésre.

Karlsbadi czipő különlegességek

a legjobbnak ajánlható a tavaszi időnyre

séta- és promenade-czipők

fekete és barna bőrben, ugyszinté kényes lábakra, egyedül kaphatók

KAJARI DEZSŐ-nél

BUDAPEST, DOROTTYA-UTCA 8.

Kohn Arnold

gazdag sarkóraktárát
(Váczi körút 14, szemben az Andrássy-ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sarkóállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a cég jó hírneve.

Szombaton és ünnepnapokon zárva.

Mattoni

ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE

BUDAPEST (Buda).

Idény május 1-től szept. 30-ikáig
Fényes eredményű

női betegségek és altesti bajokra.

Rendelő orvos BRUCK J. dr. egészségügyi tanácsos.
(Vigadó-tér 1, Biztosítási palota)

Élénk társasköcsi-közlekedés a fővárossal reggeli 5 órától kezdve a Ferencz József-térről.

A képviselőház zsidó tagjai.

Képviselőházunkban az imént lefolyt kultusvita nagyobb mérvben a zsidó felekezeti országgyűlési képviselőkre fordította a figyelmet. A képviselőházban való, a receptió mozgalma okozta maguktartása a szabadelvű eszmék oly diadalát szülte meg, melyért irigykedve tekintenek parlamentünkre a szomszéd birodalmak szabadelvű pártjai és a bécsi »Neue Fr. Presse« például abból az alkalomból Magyarországot egyenesen a szabadelvűség mintaképének állította oda. Az által ugyanis, hogy a zsidó képviselők abban állapodtak meg, hogy csatlakoznak Irányi Dánielnek a vallásszabadságra vonatkozó javaslatához, a kormány, mely kikerülni akarta pártjában a szakadást, elhatározta, hogy ő maga is magáévá teszi azt és úgy jött, hogy a képviselőház egyhangulag fogadta el a 23 év óta évről évre ismételt, de mindig kisebbségben maradt szabadelvű javaslatot.

A következőkben adjuk Sturm Albert, a jeles író által — ki lapunknak is dolgozótársa — szerkesztett »Országgyűlési Almanach« legújabb kiadásából felekezetünkbeli országgyűlési képviselők rövid életrajzeit:

Chorin Ferencz (Szatmármegye, Aranyos-Medgyes kerület)

1842-ben Aradon született. Jogi tanulmányait részint külföldön, részint Budapesten végezte; 1866-ban jogtudor lett. Az ügyvédi vizsga letétele után Aradon telepedett le; tevékeny részt vett a politikai életben s az ellenzék megbízásából lapvezére lett az »Alföld« politikai napilapnak. Mint a balközépnek híve, Atzél Péternek főispánná történt kinevezetése után képviselővé választott. Tevékeny részt vett a ház tárgyalásaiban, felszólalt az igazságügyi kérdésekben; tagja volt az ipartörvény és a bűnvádi eljárás ideiglenes szabályozása tárgyában kiküldött bizottságnak. Az 1872-iki választásoknál a Deák-párt az akkor nagy népszerűségnek örvendő Ráday Gedeon grófot léptette fel jelöltül, akivel szemben Chorin kisebbségben maradt. Ekkor ismét a városi ügyeknek szentelte erejét. 1874-ben az aradi ügyvédi kamara helyettes elnöke lett 1875-ben újból Arad képviselőjévé választott szabadelvű párti programmal; 1876-ban a kiegyezési kérdések folytán több társával kilépett a pártból. 1878-ban egyhangulag választotta meg Arad, de már 1881-ban a közjogi ellenzék jelöltjével, Nyáray Imrével szemben kisebbségben maradt s csak néhány hó múlva juthatott be a házba, mint a baksei

kerület képviselője. A mérsékelt ellenzék kebeléből kilépve, 1884 óta Szatmármegye aranyos-medgyesi kerületét képviseli mint a szabadelvű párt híve. Az igazságügyi bizottság tagja, elnöke a mentelmi bizottságnak.

Jellinek Arthur (Besztercze-Naszódmegye, Naszód kerület)

1852. márczius 16-án Budapesten született; legidősebb fia néhai Jellinek Mórnak, a budapesti közuti vaspálya létesítőjének. Középiskolai tanulmányait Budapesten végezve, a bécsi, majd a budapesti egyetemen hallgatta a jogot. 1876-ban ügyvédi irodát nyitott, 1877-ben lépett nyilvánosságra első jogi művével, melynek címe: »Az apai hatalom a római jogban«. Ezt sűrű egymásutánban követték élénk feltűnést keltő tanulmányai »A katonai büntető jogról és a büntető esküőről«; a magánjogi tervezet általános részéről (melyhez maga revidiált tervezetet csatolt), a nyugdíjtörvényről, a büntető bíróságok tervezetéről, a feles földről, azonfelül számos cikket közölt a napilapokban. Nagyobb művének a »Magyar magánjog«-nak eddig első része jelent meg, ugyszintén »Tanulmányok a magyar közjogból« első kötete a mentelmi jogot tárgyalja. Irodalmi működésén kívül tevékeny részt vett a jogászok tárgyalásaiban is; választmányi tagja a budapesti ügyvédi kamarának. Az 1887-iki választások alkalmával, mint a szabadelvű párt híve, tagja lett a képviselőháznak; tagja az igazságügyi és az összeférhetetlenségi bizottságnak.

Mandel Pál (Zalamegye, Alsó-Lendva kerület)

1839. január 6-án Nyirbátoron született. Jogi tanulmányait Budapesten és Bécsben végezte s azok befejeztével ügyvédi irodát nyitott a fővárosban. 1875-ben választott meg először a nyirbátori kerületben, melyet négy országgyűlésen át képviselt szabadelvűpárti programmal. Előbb a mentelmi, 1881 óta az igazságügyi bizottság tagja s mint ilyen élénk részt vett a gyámsági törvény, a szerzői jogról szóló törvény és a közjegyzői törvény javaslatainak tárgyalásában. 1878-ban szót emelt a halálbüntetés eltörlése érdekében, 1880 és 1884-iki budgetviták alkalmával a házasság- jog- és vallásszabadság érdekében szólott, míg 1885 február 7-én az antiszemiták ellen mondott polemikus beszédet. 1887-ben Nyirbátorban Liphay Károly ellen kisebbségben maradt. A jelen országgyűlésen az alsó-lendvai kerületet képviseli és az igazságügyi bizottság tagja.

Nagy Sándor (Zemplénmegye, Megyaszó kerület)

1859. július 14-én Dévaványán, Jász-Nagy-Kun-Szolnok-megyében született. Középiskoláit a kisújszállási ref. és a budapesti kath. állami főgymnáziumban végezte, 1877-től 1881-ig hallgatta a budapesti egyetemen a jogot. Ezután másfél évig Párisban a Cour d'assises tárgyalásait, egyáltalán a francia bűnvádi eljárást és a börtön rendszereket tanulmányozta; az utóbbit azután Angliában és Belgiumban folytatta, hol minden nevezetesebb börtön-

helyiséget meglátogatott, annak története és viszonyai iránt érdeklődve. 1883-ban Szolnokon a járásbírósnál joggyakorlaton volt, majd azt Budapesten ügyvédi irodában befejezve, 1887-ben az ügyvédi diplomát elnyerve, azóta az ügyvédi praxist folytatja. Az 1892-iki általános választások alkalmával a megyeszói kerületben egyhangulag képviselővé választatott, miután a kerületet eddig 14 éven át képviselt Potocky Dezső, nemzetipárti jelölt a jelöltségtől visszalépett. A szabadelvű párt híve; tagja a zárszámadásvizsgáló bizottságnak

Neményi Ambrus (Szilágymegye,
Szilágycsehi kerület)

1852-ben Peczélen született. Középiskolai tanulmányai befejeztével hírlapíró lett. 1873-ban külföldre utazott. Két esztendőn át Párisban a »Collège de France« és a »Sorbonne« előadásait hallgatta, aztán hosszabb ideig Angliában és Németországban tartózkodott. Hazatérve, a budapesti egyetemen elnyerte a bölcsészettudori oklevelet. A »Pester Lloyd« szerkesztőségébe lépve, mint tárczairó, majd mint publicista működött s a társadalom számos közhasznú intézményeit kezdeményezte a sajtóban. Számos tanulmánya jelent meg a »Budapesti Szemlé«-ben és a »Nemzetgazdasági Szemlé«-ben. 1882-ben a főváros törvényhatósági bizottságának lett tagja s mint ilyen főleg a lakásügy kérdésében fejtett ki élénk tevékenységet. 1884-ben a szilágycsehi kerületben a szabadelvű párti programmal képviselővé választatott s jelenleg is e kerületet képviseli. Tagja és előadója a közlekedésügyi bizottságnak. 1887 elején kilépett a »Pester Lloyd« szerkesztőségéből. Több éven át budapesti és bécsi levelezője volt a Gambetta által alapított »Republique Française«-nak s a »Nouvelle Revue« tudományos folyóiratnak, melybe a parlamentről hosszabb tanulmányt írt. Több önálló politikai, társadalmi és irodalmi tartalmú munkát írt, egyebek közt egy nagyobb munkát a magyar vasuti államosításról, mely Lipcsében megjelent és melyről az európai sajtó nagy elismeréssel nyilatkozott.

Neumann Armin (Háromszékmegye,
Bereczki kerület)

1845-ben Nagyváradon született; tanulmányait szülővárosában és Bécsben végezte; 1868-ban jogtudorrá avatott Budapesten, 1869-ben ügyvéd lett és Székesfehérvárról telepédt meg. Itt írta meg a »Magyar kereskedelmi törvény magyarázata« című nagy munkáját, melynek második teljesen átdolgozott kiadásából az első kötet első fele ez év elején jelent meg; azonfölül számos jogi cikket tett közzé s a jogászgyűléseken mint előadó szerepelt. Az utolsó jogászgyűlésen a II. szakosztály alelnökévé lett megválasztva. 1882-ben a budapesti egyetemen a kereskedelmi és váltójog magántanárává habilitáltatott; kevéssel azután ügyvédi irodáját is a fővárosba helyezte át. 1887-ben szabadelvűpárti képviselővé választatott. 1889-ben a rendkívüli tanári címmel és jelleggel lett felruházva. Nagyszabású beszéde a szeszadó-törvény

tárgyalása alkalmával közfigyelmet ébresztett; felszólalt különben több jogi, pénzügyi és gazdasági kérdésekben, 1892-ben a bereczki kerület újra megválasztotta. Tagja az igazságügyi bizottságnak

Popper Armin báró (Trencsénmegye,
Csacza kerület)

1860 szeptember 8-án Nemes-Kotesso, trencsénmegyei községben született. Jogi és bölcsészeti tanulmányai befejezése után, melyeket a bécsi, budapesti és heidelbergi egyetemeken végzett, 1885-ben a »Popper Lipót« bécsi és budapesti nagykereskedői cég nyilvános társa lön. Nagybirtokos és nagyiparos. A 13. sz. huszárezred hadnagya szolgálaton kívüli állományban. A szabadelvű párt tagja.

Rosenberg Gyula (Vas megye,
Német-Ujvár kerület)

1856. szeptember 12-én Kis-Czellben, Vas megyében született. Középiskolai tanulmányait a szombathelyi főgymnáziumban kezdte s Győrött végezte. Innen Budapestre az egyetemre kerülván, a jogi pályára lépett s jogi tanulmányait részint külföldön, részint itt végezte, különösen a tengeri jog tanulmányozására adván magát. Tudori oklevelét 1877, ügyvédi pedig 1880-ban nyert. Ezen idő alatt egy évig Vas megye tiszteletbeli aljegyzője volt. 1881-ben Budapesten ügyvédi irodát nyitott s nem sokára az »Adria« tengerhajózási részvénytársaság jogtanácsosa lön. Ez időre esik gróf Batthyány Istvánnal vívott, az utóbbira nézve halálos kimenetelű párbaja, melynek következtében 8 havi államfogságra ítéltetett, mit a királyi kegyelem 3 óra változtatott. 1891-ben a most már Adria magyar királyi tengerhajózási részvénytársaság igazgatójává választatott s ily minőségben működik jelenleg Budapesten, hol még néhány más intézet igazgatója s jogtanácsosa. Vas megyében, hol mint odaváló földbirtokos a megyei törvényhatósági bizottság tagja, 1892-ben a németujvári kerület képviselőjévé választatván, mint ilyen, a szabadelvű párt híve. A közgazdasági bizottság tagja.

Visontai Soma (Ujvidék Város)

1854. november 19-én Gyöngyösön született. A középiskolákat Gyöngyösön és Budapesten elvégezván, a budapesti jogi fakultásra beiratkozott. Már mint egyetemi hallgató közgazdasági cikkeket írt, majd a »Vasut« cz. lapot alapította és szerkesztette több éven át. A joggyakorlatot szülővárosában a bíróságnál kezdte meg. Itt a közéletben is tevékeny részt vett. Az 1879-iki iparos kongressuson az »önsegélyző szövetkezetekről« tartott előadása a congresszus évkönyvében is megjelent. 1882-ben Budapesten oklevelet nyervén, itt telepédt le, de e mellett hírlapírással is foglalkozott. Ujvidéki mandátumának elnyerése védői hivatásának egyik folyománya, amennyiben a »Zasztava« szerkesztőjét és szerb radikálisok vezérért kiváló sikerrel védelmezvén a Dimitrievics Mihály megölése miatt folyamatba tett gyilkossági bün-

pörben, ezt az odaadását a szerb radikálisok azzal hálálták meg, hogy midőn őt az újvidéki ellenzék függetlenségipárti programmal képviselőjelöltnek felléptette, a radikális szerbek is reá adták szavazatukat. Mint zsidó felekezete ügyei iránt élénken érdeklődik, Legutóbban a budapesti ügyvédi kamara az országos ügyvédvizsgáló bizottság tagjává választotta. A IX. bíráló bizottság tagja.

Wahrmann Mór (Budapest főváros, V. kerület)

1832. február 29-én Budapesten, született. Tanulmányai végeztével kereskedelmi pályára lépett s atyja régi üzletében a »Wahrmann és fia« czég tagja lett. A zsidó emancipáció törvénybe iktatása után az első zsidó vallású képviselő lön; alelnöke volt az 1868. december 14-től 1869. február 23-ig tartott zsidó kongresszusnak; 1869-ben választatott meg először a főváros lipótvárosi kerületében, melyet maig is képvisel. Mig a Deák-párt fennállott, annak belső zöméhez tartozott, a fusio után a szabadelvű párthoz csatlakozott, de a boszniai occupatio után kilépett s egy ideig pártonkívüli volt, mig ismét a párt tagjai sorában elfoglalta helyét. A delegációnak és a pénzügyi s közgazdasági bizottságoknak egyik legrégebb tagja. A főváros üzleti életének és kereskedelmi s iparos köreinek jelentékeny tényezője. A budapesti kereskedelmi és iparkamarának, valamint a pesti izr. hitközségnek elnöke.

Magyar-zsidó családok. Pakfong-ember.

IV.

Elbeszélés.

(7.)

Ámde Vili karakteréből épp az a vonás hiányzott, melyre terve végrehajtásához okvetlenül szüksége lett volna. Tervnek végrehajtása! Erre Vili képtelen volt mindenha. Színészkorában is épp karaktererősségre szorult volna, hogy leküzdhesse — előbb az iskola fáradságos, nehéz útját, a módszer kinjait, — majd a nélkülözést és a siker-kívás lassú és kinterhes fáradságait. Küzdeni néki nem adatott. Leküzdeni valamit nem tudott. Már alapjában elvették nevelését. A házi koncertek tapsai, a folytonos beczézetés, az étellel való küzdelem teljes hiánya, a jó mód ifjonti éveiben, a mikor a karakter alakul: puhává, gyengévé, pakfong-szerűvé tették. A város, a környezet, a viszonyok, családi élete, ösmerőseinek tetszeni vágyása, minden mélyebb erkölcsi alap nélkül, csak megerősítették jelleme ilyenén kialakulását. Az élet pedig ebben csak táplálta. A nyomor láttára megszökött, a nélkülözés visszakergette a polgári életbe. Ő a dicsőséget küzdelem nélkül kívánta, a taps úgy hulljon az ölébe, mint az anyja nagyszobájában, az ösmerősöktől, egykor, nem is olyan régen.

Ha nem megy így, nem kell sehogy.

Beállott polgári embernek.

De ez sem ment simán. Ha valaki az érettséget letette, nem nevezik ki menten bankdirektornak. Előbb komptoiristának kell lenni, postát csinálni, fakturákat írni, meg leveleket másolni, reggeli nyolcztól estéli nyolczig.

Hát biz ez is keserves kenyér. Megszökött ettől is! Legyünk katonák!

Csináljunk egy jó »parthiet«, s meg van a kényelmes, úri élet!

Ehhez azonban erős karakter kell, mert ez sem mén olyan simán. Lám, hogy tornyosulnak a fellegek. Katonáék haragusznak, mert sokat jár a cibilek közé, s Kernékkal sem lehet tisztába jönni. Szeget ütött a fejébe, hogy az öreg holmi »feleség eltartásról« beszélt. Mire gondolt ekkor?

Szóval most nagy vigyázatra, óvatosságra van szüksége, hogy két urat becsülettel szolgálhasson. A vizsga közeledik, s neki, ha már Kernékkal kezdett, még a vizsga előtt tisztáznia kell a helyzetet. Mert hátha az öreg ellenzi a katonáskodást? Jó pénzért kilépne, de csak biztosra.

Másrészt pedig Zsófiika sem közönyös már előtte, nem »parthie« pusztán. Érzi, hogy több. Isten tudja, hogy esett, de a kis leányt csakugyan megszerette, s társasága nemcsak vonzó volt már előtte; valóságos létkérdés

Zsófiika, Zsófiika!

Míntha csak az ég egymásnak teremtette volna őket!

Pompás gyerek, égszinkék szemekkel, az arcza majd kicsattant az egészségtől, s hogy mostanság már hosszú, uszályos ruhában járt, alacsony termete mintha megnyúlt volna, méltóság és finomság ömlött végig rajta.

Vili érzékeit lebilincselte, dallamos hangja ezer kéjes érzést keltett a szívében, puha keze, mézes ajka, az a két nevető gödröcske az arczán sokszorta megbődítá. Zsófiika, Zsófiika!

Mikor ott ült mellette a zongoránál, s ujjai a négykezes darabok játszása közben érintkeztek, mintha villamos ütést érezne, végig rezzent valami a testén, olyan bizsergő, bódító, mámoros érzés. Lesték a pillanatot, hogy a mama kimenjen s egy csókot válthassanak. Mindez olyan önkénytelenül jött. Maga-magától lassanként, végül aztán, a nélkül, hogy szerelmet vallottak volna, tisztában voltak mindaketten azzal, hogy nagyon-nagyon, de nagyon szeretik egymást.

Szeretik egymást. Mikor egy délután egyedül ülték a nagyszobában, Vili csak átkarolta a leányt, s az mint kedves bárány, oda ült mellé, mindjobbán hozzája simult, aztán oda ültette a térdére, a szemébe nézett, s egy hosszú, édes csókban azt mondták egymásnak:

— Nagyon édes vagy, bájos vagy, kedves vagy, szeretlek is angyalom, szeretlek!

Aztán lementek a kertbe, a lugasban egyedül uzsonnáztak, majd visszamentek a szobába, kart-karba öltve, s mindez nem tűnt tel senkinek. A cselédség is természetesenek találta, a mama is, Zsófiika is.

Sőt mikor a mama belépett a szobába, nem lepődött meg azon sem, hogy Zsófiika az ottománon sir, Vili pedig előtte térdel és édes szavakat súg a fülébe.

Zsófiika sir, a nagy boldogságtól.

Édes könyvek, az ártatlanság gyöngyei!

Ettől kezdve majd elolvadtak a nagy szerelemben. Este a hársfák alatt, a kórház előtti fasorban, kart-karba öltve sétáltak, titkos csókokat váltva, a hársak sötét árnyában.

Csók fogadta jöttét, csók kísérte távozását.

S a csók olyan édes, olyan mézes, nem lehet attól megszabadulni, mint a hogy a madarat is lépes-mézszel fogják.

Már most, hogy tegyen eleget Vili katonáéknak?

Kern urral sem vágyott beszélni.

Hátha megszakítaná ezt a bűbajos boldogságot, mely mámorossá teszi, mely kifakasztá szívében az igazi tavaszt, a szerelem ragyogó, csillogó, napsugaras tavaszát. — Nem, nem, félre a gonddal, félre a tervekkel! Élünk a boldog jelennek!

Édes perczek voltak ezek, édes perczek, édes napok!

Minden szabad pillanatát a Zsófiika körében töltötte. Leste, hogy megvillanjon a mosolya, felcsillogjon gyöngyfogsóra, kaczagjon ég szín szemepárja, hadd tapsoljon egy-egy ötletén, legyen boldog, aranyos kedélyű!

Bűbáj fogta meg, Zsófiika fiatalságának bűbája!

Mit sem törődött, a szolgálaton kívül, (a melyet immel-ámmal, de pontosan végzett,) a katonáskodással. Terü volt az neki, kínos terü, megakadályozta szerelmének folytonos élvezésében.

S az idő telt, herek hetek után multak.

(Folyt. köv.)

Lázár Béla.

A Z ERŐSEK.

-- Elbeszélés a kisvárosi zsidó népéletből. — (16)

Irta: **Bernstein A.**

III.

Salmet, aki tizennyolcz éven át a lelki fájdalom mindenféle fajtájával megpróbálkozott, csak olyan gyöngéden kellett biztatni, mint a hogy azt Mendel megtette — és tüstént visszazökkent a csöndes bánat régi kérvágásába. Jól esett neki, hogy a Mendel nyaka köré fonta a karját; az erőtlén Salme neki egyenesedett és beledőlt az ifju izmos karjába, miként a gyermek édes apja ölelő karjába.

Kis idő multán Salme ismét rákezdte nagy gyöngédséggel:

— Nem is egyszer láttam én apádat a siron, de tizenegyszer láttam én ott. Háromszor sirni láttam, és láttam őt csöndesen jönni és menni is; nehányszor nagy sebbel-lobbal érkezett és nem az ajtón át ment a temetőbe, csak úgy átvette magát a falon; kétszer meg éppen örömtől sugárzott az arca, de olyantól, aminőnek jó szív a forrása. Azt is tudtam, mikor szokott kimenni. Mindég olyankor jött, mikor öröme volt a kilének, és más feléje sem nézett a temetőnek. Nem lesz haragtartó ott a másvilágon, hogy mindég vártam rája és leselkedtem a temetőházban és ráügyeltem, mikor úgy akarta, hogy senki se lássa; de nagyon szerettem volna megismerni Elkét, a te édes anyádat, a kit soh'sem láttam és aki ott nyugszik az én Jüttem mellett, akik életükben nem igen tudtak egymásról. — És látod, látod Mendel, i g y ismertem én meg Elkét, a te édes anyádat, mert tizenegyszer láttam a te édes apád, a Chaskel arcát, amint ott ácsorgott a sirnál, és i g y ismertem meg őt és láttam, ami jól esett a lelkemnek, mint a balzsam. Láttam és tudom, hogy jó volt és jámbor volt! — i g e n jó asszony és i g e n jámbor volt! Én fölismertem, hogy igazán érdemes arra, hogy az én Jüttemnek szomszédja legyen a sirban és

hogy az én Jüttemnek barátnője legyen a napsugaras másvilágon . . .

Jó időbe telt, míg Mendel annyira összeszedelőzködhetett, hogy szólni tudott. A mély tisztelet a holt szülők iránt, kiket soha sem ismert, az anya dicsőítése, akiről még alig-alig hallott valamit, és e dicsőítés jogos voltának tanubizonyosága, az apa fájdalma: ez mind oly érzelem volt, melyek sokkal váratlanabbul és sokkal inkább az ujság varázsával hatottak reá, semhogy szavát meghagyhatták volna. Végre midőn észrevette, hogy Salme tovább készül beszélni, összeszedte magát és így szólt:

-- Reb Salme, hát nem is beszéltél az édes apámmal, akinek áldassék az emléke?

— Nem! — felelt Salme, nagyon megrendülve attól a remegő hangtól, melyen Mendel a kérdést hozzá intézte. — Nem Mendel, én nem váltottam vele szót.

A fiúnak mély, reménytelen sóhaja, akire apjának egyetlen szava sem maradt, eléggé kifejezte fájó érzelmeit. Salme gyöngéd érzülete megértette a sóhajt és szemrehányásnak vette azt, melylyel szemben védekeznie kellett.

— Megvallom néked az igazat — így szólt. — Féltém tőle. Leolvastam az arczáról, hogy nem volna inyére, ha bárki fia tudná azt, mi történik az ő szívében. Nem szívesen beszélt a kilébeli emberekkel sem. Az ő jó, jámbor Elkéjét is — emléke maradjon közöttünk — faluról hozta. A kilében nem szívesen dolgozott és inkább künn tartózkodott és dolgozott a parasztok között. És egyszer kezét emelte Leib Zodeckre és össze akarta azt zúzni, mert Leib azt a hazugságot és igaztalanságot terjesztette, hogy Chaskel valamelyik parasztnál tréfi (meg nem engedett) sajtot evett volna. Azon idő óta nem szívesen mutatkozott a kilében. Ha jött, csak az öreg Tolczenál rekedt, akinek te a kosztosa voltál. Nem, jó Mendelem, én soha, soha szót nem váltottam véle, de hát nem is volt szükséges, hogy véle beszéljek. Többet úgy sem mondhatott s beszélhetett volna el, mint a mennyi az arczáról és lehorgasztott fejéről leritt ott a jó és jámbor Elke sirján!

Mendel melléből megint csak sóhaj szakadt föl; de az más természetű sóhaj volt, mint előzője. Az így leirt apa egész lénye iránt való legmélyebb rokonszenv és a Salme azon állításának elismerése érzett ki belőle, hogy a világon semmiféle szóbeli érintkezés olyan beszédes nem lehetett volna, mint a sirnál jelentkező néma fájdalom.

Salme ezt a sóhajt is megértette. Kezével kereste és megragadta a Mendelét és aztán így szólt:

— Nemde Mendel, te megbocsájtod nekem, hogy nem beszéltem vele!

-- Ugy bocsássa meg az irgalmas isten az én vétkeimet! — fogadkozott Mendel mélyen megindulva.

(Folyt. köv.)